

CHKO Bílé Karpaty

Preventivní hodnocení krajinného rázu území

B. Prostorová a charakterová diferenciace území

B.1 Úvod

V souladu s metodickými pokyny citovanými v kapitole A.2 byla pro CHKO Bílé Karpaty provedena prostorová a charakterová diferenciací území. Diferenciací území je pojata dvouúrovňově. První úroveň je rozdělení území na **oblasti krajinného rázu** – OKR (přibližný ekvivalent základního krajinného celku), druhou úroveň pak rozdělení vymezených oblastí krajinného rázu na **místa krajinného rázu** – MKR (ekvivalent krajinného prostoru).

Navazující krok poté představuje **delimitace území** z hlediska ochrany krajinného rázu, kdy jednotlivá vymezená místa krajinného rázu jsou zařazena do tří stupňů – pásem ochrany. Nezbytnou součástí delimitace území je také stanovení podmínek ochrany či možností využívání území v daných MKR ve všech pásmech ochrany. Blíže je tato problematika specifikována v příslušné dílčí kapitole.

Oblastí krajinného rázu je označována ta část zemského povrchu, kde lze sledovat jednotu přírodních či kulturně-historických jevů, které tak mohou tvořit charakteristické znaky či rysy území. Odhalení těchto znaků pak může být vodítkem nejen pro definici oblastí krajinného rázu, ale také k možné (subjektivní) regionalizaci území dle výše uvedených skupin kritérií a tedy nalezení odlišností mezi jednotlivými oblastmi krajinného rázu. Kritérii pro vymezení oblastí krajinného rázu mohou být aspekty fyzikogeografické (morfologie území, vegetační kryt či kombinace těchto a jiných složek – např. lesnatá rybníčná krajina), či kulturně-historické (etnografie, historie, hospodářské zaměření, urbanizace či výskyt většího sídla a jeho spádovost aj.). Důležitý aspekt definice oblastí krajinného rázu spočívá v možnosti nalézt širší kulturně-historické souvislosti, které mohou být determinantami podoby území a jeho rázu.

Určujícím hlediskem pro vymezení oblastí krajinného rázu v této studii byla kritéria kulturně-historická – národopisné rozdělení území jako sdružující kritérium vycházející zejména z etnografického členění, vývoje osídlení a vlastního charakteru sídel.

Provedená regionalizace (diferenciací) byla poté ve větším měřítku korigována či zpřesněna na základě terénní morfologie a aktuálního stavu území, především využití půdy.

Na území CHKO Bílé Karpaty bylo vymezeno celkem 6 níže uvedených oblastí krajinného rázu (viz obr. č. B.1):

A – Valašsko

B – Luhačovické Zálesí

C – Uherskobrodsko (Uherskobrodské Dolňácko)

D – Moravské Kopanice

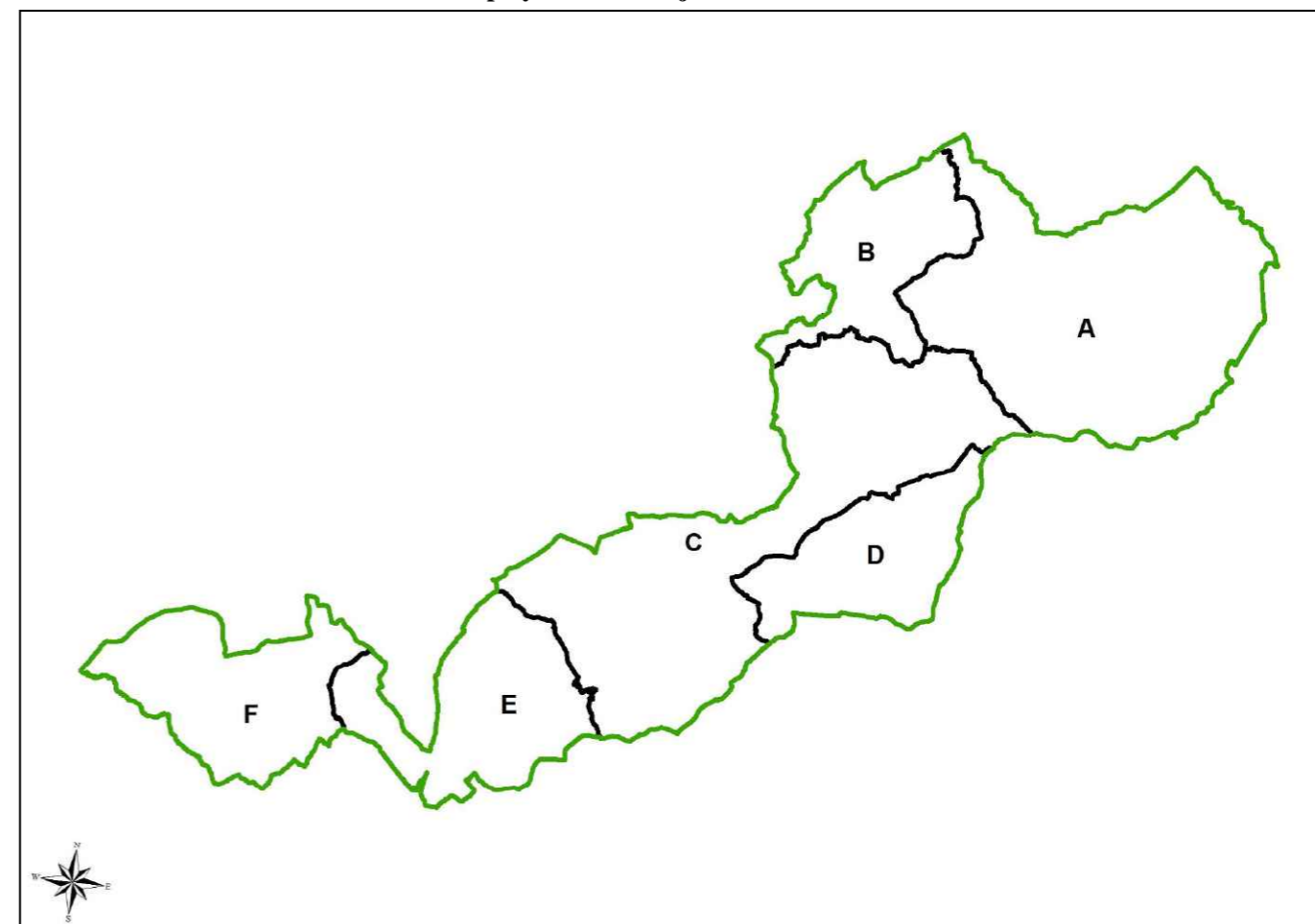
E – Horňácko

F – Strážnické Dolňácko

Místo krajinného rázu reprezentuje nižší jednotku území vymezenou již na základě vizuálních vlastností, jedná se o svébytný vizuálně zcela či téměř souvislý prostor, v němž lze plošně sledovat základní charakteristiky či znaky krajinného rázu. Typické ohraničení míst krajinného rázu tvoří pohledové bariéry – terénní horizonty či lesní okraje (přechody lesní a jiného typu krajiny). Místem krajinného rázu však může být i zcela specifická část území vymezená na základě jiného než vizuálního hlediska – např. významná elevace, souvisle urbanizované území nebo zcela specifický prostor s mimořádným kulturně-historickým významem či atypickým využitím.

Na území CHKO bylo vymezeno celkem 72 míst krajinného rázu, jejichž výčet, zařazení do oblastí krajinného rázu a zařazení do odstupňovaného pásma ochrany krajinného rázu je uvedeno v kapitole B.3.

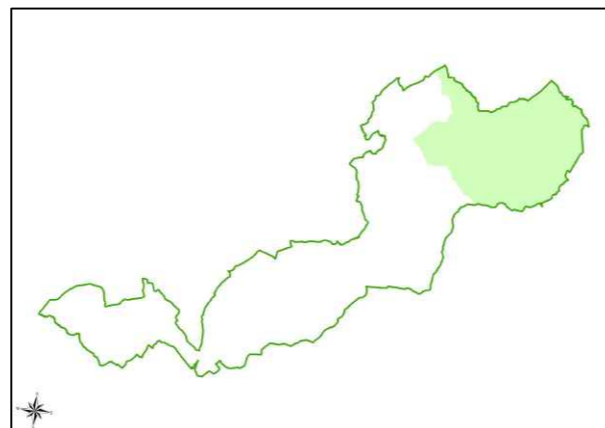
obr. č. B. 1: Diferenciací CHKO Bílé Karpaty – oblasti krajinného rázu

B.2 Charakteristika oblastí krajinného rázu (OKR)

OKR A – Valašsko

Rozlehlá OKR s markantními vlivy valašské kolonizace, resp. jeho jihovýchodní část zvaná Závřší zasahující do CHKO Bílé Karpaty v její severovýchodní části. Do oblasti bylo začleněno i přechodové území k sousední oblasti krajinného rázu Luhačovické Zálesí, kde dochází k prolínání prvků patrných především v lidové architektuře.

Geomorfologicky se větší část oblasti se rozkládá v severní části Bílých Karpat, východní část oblasti zasahuje do Vizovické vrchoviny. Reliéf Bílých Karpat má horský charakter, zejména příhraniční část horstva ve východní a jižní části oblasti. Východní část oblasti zasahující do Vizovických vrchů má méně členitý morfolonii, v okolí Slavičina charakteru rozlehlé kotliny. Větší část území tvoří protáhlé hřbetní struktury, oddělené údolím Vlárky a jejích přítoků (Nedašovky, Brumovky). Kromě hraničního hřebene s vrcholy Kaňúru (791,3 m n. m.), Průklesů (835,5 m n. m.), Javorníku (782,5 m n. m.) k nim patří hřbet Královec – Ploštiny – Požár, jenž dále po průlomu Brumovky pokračuje směrem k jihozápadu (Stráně – Kubovec). Tato struktura (Chmelovská hornatina) tvoří okrajovou část Bílých Karpat.

Specifikem přírodní charakteristiky v celorepublikovém měřítku představuje příslušnost k povodí Váhu. Tokem, jenž odvodňuje téměř celou oblast, je Vlára. Její směřování k toku Váhu je dáno zpětnou erozí, kterou prořala hlavní hřeben Bílých Karpat (Vlárský průsmyk). Ve střední části oblasti (nad Bylnicí) protéká širokou sníženinou, blíže k hranici se její údolí zužuje. V některých úsecích má zachovalé řečiště. V Bylnici přibírá již uvedenou Brumovku, do níž se zleva vlévá Nedašovka, jež rovněž vytvořila široké údolí. Západní část oblasti v okolí Slavičina odvodňuje Říka, vlévající se do Vlárky zprava nad Bohuslavicemi. Vedle uvedených hlavních toků se v povodí Vlárky vyskytuje celá řada drobných přítoků, jež vytváří kratší údolí ve svažitých partiích hřbetů. V rámci vodní složky nelze opomenout bohatý výskyt pramenišť, především ve východní části oblasti (okolí Královce aj.)

Oblast se vyznačuje značnou lesnatostí. Souvislá lesní zeleň je vázáná především na vrcholové a svažité partie hřbetů – celá příhraniční část s výjimkou okolí Vysoké, Chmelovská hornatina (hřbet Královec – Ploštiny – Požár – Stráně – Kubovec), okolí Haluzic včetně vojenského prostoru Vrbětice. Především v okolí Vlárského průsmyku se lesní prostory vyznačují přirozenou dřevinou skladbou s vysokým podílem listnáčů. Velmi početné jsou i menší lesní celky v různých částech oblasti. Odlesněná půda je vázáná na polohy v blízkosti toků, vystupuje však i výše do svahů (střední část oblasti, enklávy odlesněné půdy se vyskytují i ve vyšších polohách). Nižší lesnatost má kotlina v okolí Slavičina. Značnou převahu v rámci zemědělské půdy mají travní porosty. Výrazným znakem je početná mimolesní zeleň vázáná na vodní toky, komunikace i volně v krajině. I v této části CHKO se vyskytují sady, převážně v zázemí sídel.

V kulturně-historické charakteristice oblasti se do dnešní doby odráží způsob hospodaření v krajině. Mýcením lesů, salašnickým způsobem chovu dobytka a dalších hospodářských zvířat byl konstituován stávající obraz krajiny, především mimo zastavěné území. Dlouhodobě konsolidované je rozšíření lesních (vyšší hřebenové a svažité polohy) a nelesních ploch. Změna ve využití půdy během posledního století je naopak patrná na velikosti zastavěného území, které se zvýšilo u větších i menších sídel. Sídla na (jižním) Valašsku mají obvykle rozvolněnou řadovou či řetězovou zástavbou v údolí toku. Řetězová zástavba se vyznačuje množstvím proluk a často nejednotnou stavební čarou. Při okrajích se vyskytuje shluková zástavba, vzniklá rozdělením jednoho statku do více domácností. Typickým prvkem je rozšíření rozptýlené pasekářské zástavby na svazích hraničního hřebenu Bílých Karpat (Štítná nad Vlárí, Bylnice).

Pro podobu území (využití krajiny), jež přetrvává do současnosti, sehrála zásadní úlohu valašská kolonizace probíhající od 16. století. Doložené osídlení dnešního (jižního) Valaška však sahá již o několik století dříve. Tento prostor se rozkládal v blízkosti důležité obchodní cesty, tzv. Vlárského průsmyku, jenž spojoval Pováží s Pomoravím. V době rostoucího významu Vlárského průsmyku, bylo nejspíše patrně z důvodů ochrany této obchodní trasy, postaveno opevněné sídliště, na jehož místě byl později vybudován brumovský hrad. Královský hrad Brumov je doložen roku 1255. Od poloviny 13. století a ve 14. století zde probíhala první větší kolonizační vlna (založena byla např. Nedašova Lhota). Centrem oblasti se poté stávající Valašské Klobouky. Vliv na osídlení území (zánik řady sídel) měly uherské války ve druhé polovině 15. století.

V 16. století počaly být osídlovány vyšší pro živobytí méně výhodné horské polohy. „Charakteristický způsob hospodaření užívaný v rumunském Valašsku (obdělávání horských kopanic, chov ovcí a koz) dal této kolonizaci název – valašská.“ (<http://www.valasskeklobouky.cz/historie/>) V této době byla rovněž hojně provozována soukenická výroba. Přítomnost Valachů byla spojena s více dramatickými událostmi – „Valaši se bouřili a rebelovali, protože byli horké krve. V roce 1620 proti Habsburkům, v 17. století proti církvi, v 18. století zase proti bohatým.“ (<http://www.valasskeklobouky.cz/historie/>) S tím byl spojena hospodářská stagnace území. Obyvatelstvo pracovalo převážně v zemědělství, jež však časem nedostačovalo k obživě rostoucího počtu obyvatel. Pěstovány byly brambory, oves, žito, len, proso, popř. další. Poměrně rozvinutá byla domácí výroba náradí a jiných výrobků pro běžné použití v domácnosti či hospodářství.

Ve druhé polovině 19. století začali lidé odcházet za obživou jinam. Soustředění výroby s nástupem průmyslu přirozeně došlo ve větších centrech. „Podnikatelskými symboly jižního Valaška se staly jména Pivečka a Šerý: v roce 1860 byla ve Slavičíně založena Pivečkova koželužská dílna, která postupně vyrostla v obuvnickou továrnu, podobně se v továrnu vyvinula kloboucká textilní dílna Františka Šerého (1882).“ (<http://www.valasskeklobouky.cz/historie/>) Další významná hospodářská odvětví se rozvinula v meziválečném období (zbrojovka v Bohuslavicích) a především po II. světové válce (elektrotechnický průmysl v Brumově, vlárské strojírny ve Slavičíně, strojírenská výroba ve Valašských Kloboukách). Významným aspektem byla kolektivizace zemědělství a vznik jednotných zemědělských družstev (v Bohuslavicích, Divnicích, Lipině, Brumově, Valašských Kloboukách). Z posledního období lze uvést výrobní areál u Rokytnice (TVD) či průmyslovou zónu Divnice. V posledních desetiletích tvoří

důležitý rys území také rekreace realizovaná v různých formách. K pobytovým formám slouží vedle rozmanité rekreační infrastruktury také objekty druhého bydlení (chaty).

Oblast krajinného rázu představuje Valašsko rozlehlé prostorově značně diferencované území. Určujícím faktorem vizuálního projevu je především výrazná terénní morfologie. Protáhlé hřbetní struktury, popř. z nich vystupující boční hřebeny, jejichž vrcholové polohy se nacházejí stovky metrů nad údolními toků, člení území do více dílčích prostorů (vymezených jako místa krajinného rázu – viz kapitola 3). Spoluformujícím činitelem základního prostorového členění území pak je vegetační kryt – rozsah souvisle zalesněných poloh.

Určité těžiště oblasti či alespoň její části v rámci orogénu Bílých Karpat představuje Bylnická kotlina, v níž se nachází soutoková oblast Vlára s Brumovkou, která nedaleko nad soutokem přibírá Nedašovský potok protékající podobně jako Vlára širokým údolím. Utvořila se zde tak výrazná široká deprese o třech větvích. Naprostá většina Bylnické kotliny je bezlesá, přičemž odlesněné partie se rozšiřují i výše do svahů okrajových hřbetů. Jak z údolních poloh tak (ještě silněji) z odlesněných svahů se nabízí jedinečné scenérie horského reliéfu tvořeny táhlými lesnatými hřbety s členitými lesnatými horizonty. Jedná se o krajinu velkého měřítku, kde však se však vedle vertikálního dimenze formované zaříznutými údolními a nad nimi vystupujícími elevacemi hřbetů uplatňuje i dimenze horizontální. To je do značné míry dáno také již zmíněným množstvím odlesněných míst ve vyšších polohách (typicky např. elevace Na nivách či Rovně v jižní části oblasti), z kterých se otevírají dálkové výhledy – jedinečná krajinná scéna uvnitř horstva v severní části Bílých Karpat. Totéž platí i pro pohledy z pozic vně CHKO V západní části oblasti v okolí Slavičina má krajina více otevřený charakter se silnějším uplatněním horizontálního měřítko.

Celkový obraz krajiny v členitém terénu zásadním způsobem formuje využití půdy, jež vychází právě z terénní morfologie. Cenným rysem vizuálního působení krajiny je přechod z odlesněných poloh do souvislého lesa pokrývajícího vrcholové partie hřbetů. Na odlesněné údolní partie navazují smíšené polohy s menšími lesními celky, četnými remízky či výběžky, které následně přecházejí do lesních komplexů. Krajina se tak celkově (v makroměřítku) vyznačuje členitou strukturou. V dílčích pohledech kolorit dotváří typologicky rozmanitá rozptýlená zeleň – liniová (více či méně souvislé doprovody, meze), skupinová, solitérní, popř. jiné vegetační formace, mj. ve vazbě na zástavbu sídel (sady).

Převážně v odlesněných údolních polohách je rozšířena souvislá zástavba sídel využívající terénní predispozice (údolní vsi). Vyšší polohy jsou převážně neosídleny, v jižní části oblasti (Bylnicko, Štítná nad Vlárí) se však vyskytuje stará pasekářská zástavba, jež má naopak typický rozptýlený charakter. Výrazného projevu v dílčích krajinných scenériích dosahují větší sídelní celky (Brumov-Bylnice) Valašské Kloubouky, Slavičín, popř. další, v jejichž rámci vynikají atributy městské zástavby – bytové domy, výrobní areály, komíny.

obr. č. B. 2: Severní část pohoří Bílých Karpat v pohledu z cesty z Javorníku do Bylnice k východu (nad Pláňavami)

Hlavní znaky a hodnoty krajinného rázu – v měřítku vymezené OKR

Přírodní charakteristika krajinného rázu:

- § Členitý horský reliéf severní části Bílých Karpat
- § Plošší terén v okrajové části Vizovické vrchoviny na přechodu do Bílých Karpat
- § Protáhlé hřbety oddělené širokým údolím toku Vlára a jejích přítoků
- § Vlára – hlavní tok oblasti odvádějící vody do Váhu; významný tok se zachovalými úseky řečiště
- § Síť drobných přítoků vytvářející kratší boční údolí v hřbetních strukturách
- § Značná lesnatost území – plošné zalesnění vyšších poloh
- § Vysoký podíl listnatých lesů (odpovídající přirozené druhové skladbě)
- § Převaha travních porostů na zemědělské půdě
- § Bohatý výskyt drobné lesní a mimolesní (sídelní) zeleně – remízky, sady, doprovody podél vodotečí a komunikací
- § Hojný výskyt pramenišť
- § Úpravy říční sítě a vodních poměrů

Kulturní a historická charakteristika krajinného rázu:

- § Dlouhodobě osídlené území v exponovaném prostoru na staré obchodní trase
- § Hrad Brumov – významná kulturně-historická dominanta spojená s počátky osídlení území
- § Zřetelný projev valašské kolonizace území na stávajícím charakteru osídlení a využití půdy
- § Dlouhodobě stabilizované využití půdy ve volné krajině (rozsah lesních a mimolesních ploch)
- § Převažující extenzivní využití zemědělské půdy (pastva)
- § Urbanizace (industrializace) v dílčích částech území – výskyt mikroregionálních městských center
- § Vlárský průsmyk – dopravní koridor mezinárodního významu (silnice I/57, železnice)
- § Výskyt četných kulturně-historických dominant
- § Využívaný rekreační potenciál
- § Vojenský prostor Vrbětice – využití území specifického účelu

Vizuální charakteristika krajinného rázu:

- § Společné – rovnocenné uplatnění horizontální i vertikální dimenze v prostorových vztazích, velké měřítko prostoru
- § Přítomnost výrazných prostorových dominant – táhlých hřbetů utvářejících členité zelené horizonty
- § Tok Vlára – přirozená členitá osa území
- § Přítomnost jedinečných krajinných scenérií dominantně formovaných horským reliéfem v severní části Bílých Karpat
- § Členitá krajinná struktura, plynulý přechod z odlesněných údolních poloh do lesních komplexů ve vrcholových polohách
- § Bohatý výskyt diferencované rozptýlené zeleně formující esteticky hodnotný obraz krajiny
- § Charakteristické formy osídlení vázané na údolí toků či pasekářské zástavby ve vyšších polohách
- § Uplatnění výrobních areálů či urbanizovaných celků v dílčích scenériích
- § Převažující harmonické utváření krajinné scény dané zachovalostí přírodních či přírodě blízkých prvků

Pozitivní krajinné dominanty

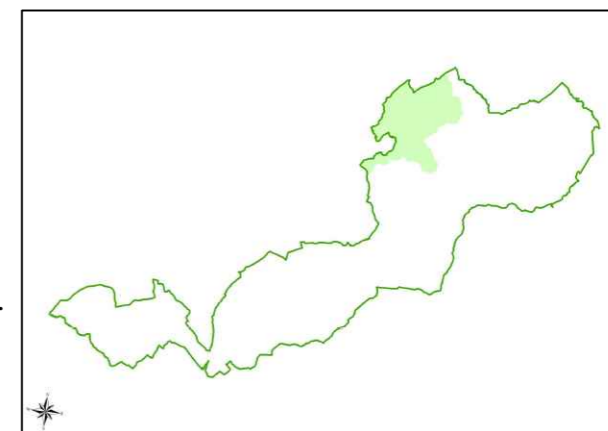
- § Horské hřebeny Bílých Karpat (Královec – Ploštiny – Požár; Stráně – Kubovec; Průklesy, Orkouhlá, hraniční hřeben s vrcholy Kaňúru, Kosáku, Javorníku)
- § Zřícenina hradu Brumov, zámek a park Slavičín
- § Kostel Nanebevzetí Panny Marie v Nedašově, kostel sv. Václava v Brumově, kostel sv. Vojtěcha ve Slavičíně, kostel sv. Michaela ve Vlachovicích, kostel sv. Josefa ve Štítné nad Vlárí

Negativní krajinné dominanty

- § Průmyslový areál TVD u Rokytnice
- § Hotel Jelenovská

OKR B – Luhačovické Zálesí

Oblast krajinného rázu vyplňující severní či severozápadní část CHKO. Jedná se o území, v němž se od středověku potkávaly vlivy horského osídlení Valašska a níže položených oblastí Slovácka a Hané. Centrem oblasti, jejíž větší část se nachází vně CHKO Bílé Karpaty, jsou Luhačovice. Historicko-etnografické vymezení Luhačovského Zálesí bylo provedeno prof. A. Václavíkem. Na území dnešní CHKO do něj vedle Luhačovic spadají obce Kladná-Žilín, Přechovice, Rudice, Rudimov, Petruvka, Nevšová, Lipová, Slopné, Sehradice, Horní Lhota a Dolní Lhota.

Celá oblast leží ve Vizovické vrchovině (geomorfologický celek), z velké většiny pak v Haluzické vrchovině. Terén zde nedosahuje takových výšek jako na Valašsku (především v jeho východní části). Nejvyšší partie se nachází jihozápadně od elevace Uhliska s výškou cca 536 m n. m. Větší část oblasti vyplňuje široký plochý hřbet či soustava hřbetů rozčleněná kratšími údolími, jenž se svažuje k západu či k severozápadu do údolí Štávnice, k jihovýchodu pozvolněji do Slavičinské kotliny, k jihu do údolí Kladenky a jejích přítoků. Z rozvodné oblasti vytékají kratší toky, kromě uvedené Štávnice přítoky Vlára (Říka, povodí Váhu) či Olšavy (povodí Moravy). Území je bohaté na výskyt minerálních pramenů rozmanitého chemismu. Na toku Štávnice byla vybudována vodní nádrž Luhačovice, největší svého druhu na území CHKO. Rozsah lesnatých a odlesněných ploch v oblasti je srovnatelný. Více lesnatá je severní výše položené části oblasti a rozvodné hřbety menších údolí. V plochách pastvin se vyskytuje hojná nelesní zeleň, která je rovněž vázána na vodní toky a zástavbu sídel (mj. časté sady).

Doklady nejstaršího doložené osídlení oblasti pocházejí z části nacházející se mimo CHKO (Biskupice, Velký Ořechov). Od poloviny 13. století do poloviny 14. století zde probíhala důležitá kolonizační vlna, převážně česká (v tomto období byly založeny například Slopné, Sehradice či Pozlovice). V 16. století zde nastal po období husitských válek a následných tíživých časech hospodářský vzestup. „Rozvoj přinášel rozšířený chov ovcí a koz, tedy "valašského dobytka", rybníkářství a pivovarnictví.“ (<http://www.luhacovskezalesi.cz/mikroregion/>) V 17. století však opět přišel úpadek. Zemědělská oblast byla zaměřena na dobytkářství, pěstování ovoce (výrobu pálenky) či včelařství. „Průmysl v záleském mikroregionu reprezentovaly například výroba borovičky, slivovice a likérů Jelínek a synové (Luhačovice, 1856; <http://www.luhacovskezalesi.cz/mikroregion/>) Zásadní skutečností, přetrvávající a identifikující oblast do současnosti, se stal rozvoj lázeňské činnosti v Luhačovicích. „Poprvé byly luhačovické prameny lékařsky zhodnoceny již roku 1669. V lázních vyvěrá celkem 16 léčebných vod, jeden pramen je sirný (nejznámější z nich jsou Vincentka, Ottovka, Aloiska a Amandka). Dnes jsou Luhačovice našimi jedinými lázněmi s kompletním zařízením pro léčení cest dýchacích.“ (<http://www.luhacovskezalesi.cz/mikroregion/>) Město je významné rovněž svojí architekturou (D. Jurkovič) Rozvojem lázeňství přinesl další možnosti pracovního uplatnění. I dnes je zde však významná dojíždka za prací do větších blízkých center (Zlín, Uherský Brod). V údolí Štávnice,

kde je nejvíce koncentrována sídlení zástavba, je přítomen i průmysl, převážně však mimo hranice CHKO (Luhačovice). V Dolní Lhotě je v provozu potravinářský závod firmy Podravka-Lagris a. s.

Přestože krajina Luhačovického Zálesí zasahující do CHKO nemá takové prostorové měřítko jako sousední Valašsko (orogén Bílých Karpat), vyznačuje se rovněž značnou vertikální členitostí. Údolí Štávnice v Luhačovicích a okolí má dynamičtější charakter, levostranné údolní svahy se zde sklánějí příkřeji, toky pramenící na rozvodném hřebtu a odtékající k jihovýchodu či k jihu (Lipovský potok, Říka, Kladenka) vytváří méně zařízle avšak i tak výrazné sníženiny. Mělčí údolí uvedených toků jsou odlesněna a vytváří harmonicky působící dílčí prostory s bohatou lesní i rozptýlenou zelení a členitými okraji větší lesních celků. Vrcholová část rozvodného hřebtu (Uhliska) je plošně zalesněná. Menší rozvodné hřbety mezi jednotlivými toky jsou rovněž zalesněny. Vrcholové lesnaté partie území zde vytvářejí měkké zelené horizonty. Údolí Štávnice při severovýchodní hranici OKR (i CHKO) je výrazně spoluformována sídelní zástavbou, která se táhne takřka souvisle podél celého toku. Zcela specifické postavení díky svému lázeňskému zaměření a osobité architektuře a zaujímá město Luhačovice. Výše proti proudu vzhled sídel rovněž nabývá zřetelných městských rysů (Dolní Lhota, Horní Lhota). Atypický prvek pak tvoří Luhačovická přehrada a její okolí s rekreační zástavbou v blízkosti. Východní či jihovýchodní část oblasti má zřetelný venkovský lesozemědělský ráz.

obr. č. B. 3: Údolí Lukšíny v pohledu od východu

Hlavní znaky a hodnoty krajinného rázu – v měřítku vymezené OKR

Znaky a hodnoty přírodní charakteristiky krajinného rázu:

- § Reliéf Vizovické vrchoviny s ploššími hřbety a kratšími údolími
- § Rozvodná oblast povodí Moravy a Váhu
- § Zařízle údolí Štávnice při severovýchodní hranici oblasti
- § Rovnocenné zastoupení lesní a nelesní půdy, zalesnění vrcholových partií
- § Převaha travních porostů na zemědělské půdě
- § Početná nelesní zeleň
- § Hojný výskyt minerálních pramenů

Znaky a hodnoty kulturní a historické charakteristiky krajinného rázu:

- § Historicky převažující lesozemědělské využití půdy
- § Zásadní lázeňská funkce města Luhačovice s historickou tradicí

- § Využívaný rekreační potenciál ve vazbě především na věhlas lázeňství

Znaky a hodnoty vizuální charakteristiky krajinného rázu:

- § Dominanta lesnatého hřbet „Uhliska“ utvářející vertikální osu území
- § Výskyt dílčích harmonicky působících prostorů v údolích menších toků
- § Měkké lesnaté horizonty či sledy horizontů
- § Urbanizované údolí Štávnice se specifickým projevem městské – lázeňské architektury
- § Převažující venkovský kolorit
- § Převažující harmonické utváření krajinné scény dané zachovalostí přírodních či přírodě blízkých prvků

Pozitivní krajinné dominanty

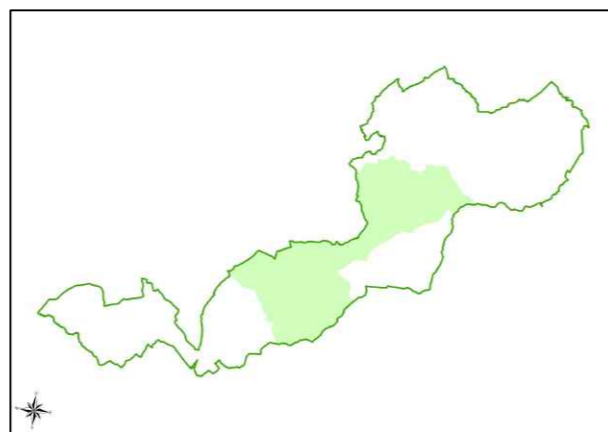
- § Zalesněný hřbet nad tokem Luhačovického potoka s vrchy Uhliska, Kameničná a Obětová
- § Kostel Panny Marie Karmelské v Dolní Lhotě, kaple Panny Marie v Nevšové, kaple sv. Václava v Lipové

Negativní krajinné dominanty

- § Zemědělský areál Slopné

OKR C – Uherskobrodsko

Nejrozlehlejší oblast vyplňuje střední část CHKO s výjimkou hornaté příhraniční části v okolí masivu Lopeníku – Moravské Kopanice, která je díky specifickým znakům vymezena jako samostatná OKR. Oblast Uherskobrodsko či Uherskobrodského Dolňácka, jež se rozkládá i vně CHKO Bílé Karpaty, tvoří jednu z podoblastí širšího území označované dnes jako Slovácké Dolňácko. Uherskobrodsko je místě někdy označováno jako Záhoří. Samotný termín Dolňácko je mladého data, ujal se v meziválečném období pro velkou oblast Pomoraví od Napajedel až k Hodonínu. Vedle uherskobrodsko zahrnuje v současnosti rovněž Napajedelsko, Uherskohradištsko s Uherskoostrožskem, Veselsko s Moravskopíseckem a Bzeneckem a Strážnicko s Kyjovskem. Uvedené podooblasti se liší kulturními specifiky, zejména krojem a písněmi. Poslední jmenované – Strážnické Dolňácko rovněž zasahuje na území CHKO a je vymezeno jako samostatná oblast krajinného rázu (F).

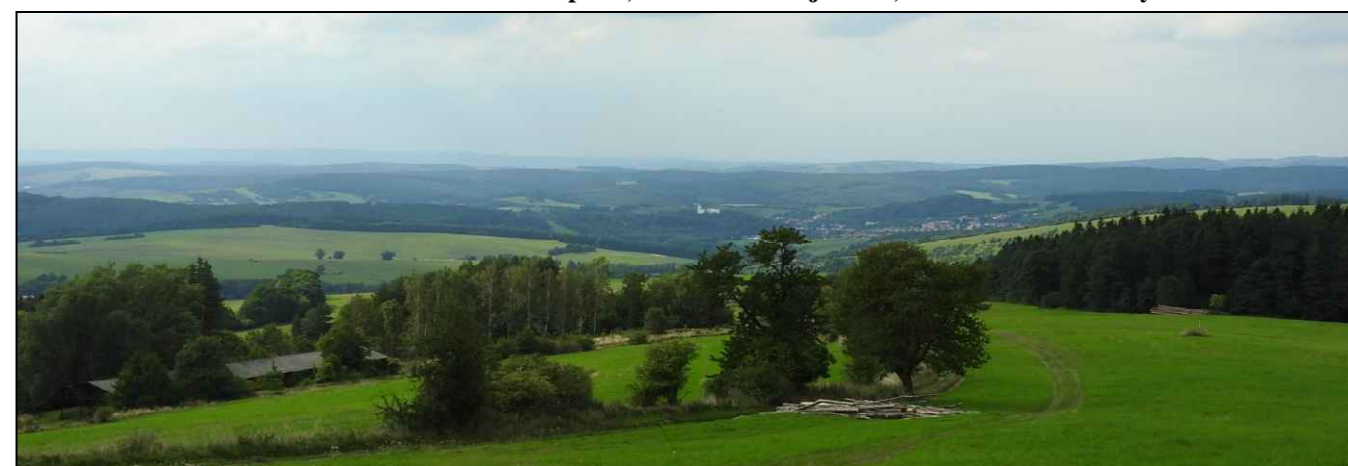
Větší část oblasti tvoří k severu či k severozápadu skloněný reliéf rozčleněný širšími mělkými údolními kratších toků, jež náleží do povodí Moravy. Rokytenka v severovýchodní části, která se vlévá do Vlary, Hrubár a Klanečnice v jihovýchodní části OKR náleží k povodí Váhu. Odlišný charakter od výše terénní morfologie má údolí Olšavy, která odvodňuje severní část OKR a především jižní cíp, kde se nachází Velká Javořina – nejvyšší vrchol CHKO a pohoří Bílých Karpat. Tato část má s vrcholem Velké Javořiny má horský charakter s příkrými. Východně od Velké Javořiny se nachází rovněž na státní hranici vrchol Jelence (925,1 m n. m.), druhá nejvyšší elevace v pohoří Bílých Karpat. Výrazným morfologickým prvkem je nižší hřbet Komeňské vrchoviny s dominantou Studeného vrchu (646,4 m n. m.). Hřeben Starohrozenkovské hornatiny od Lokova (738,5 m n. m.) až ke Hradisku (647,9 m n. m.) tvoří hranici mezi OKR Uherskobrodsko a Moravské Kopanice. Lesnatost území v oblasti je značná, převažuje však zemědělská půda. Zalesněny jsou nejvyšší partie oblasti – svahy masivu Velké Javořiny, zmíněný hraniční hřbet, popř. nižší rozvodné hřbety mezi údolními toků v podhůří (sever oblasti). Na skladbě ZPF převažují travní porosty často členěné mimolesní zelení, nikoliv nepatrně je zastoupena je orná půda a také sady. V jižní části pod svahy masivu Velké Javořiny se nachází několik lokalit s výskytem druhově květnatých luk, vyhlášených jako zvláště chráněná území. Oblast je poměrně chudá na stojaté vodní útvary. Větší nádrže reprezentují vodní dílo Bojkovice při severní hranici oblasti či rybník Ordějov ležící přímo na hranici CHKO východně od Suché Lozi. Menší rybníky se místy vyskytují na menších tocích.

Osídlení na Slovácku je historicky doloženo od středověku, z období tzv. velké kolonizace ve 13. – 14. století, to však převážně na místech s již přítomným osídlením. „Nové obce byly zakládány lokátorem, který stál v čele obce a rozdělil pozemky v katastru na jednotlivé tratě obdobné kvality.“ (Hrdoušek, 2001) Kulturně-historický vývoj území se i zde přirozeně odvíjel od přírodních podmínek, jež jsou v poměrně rozlehlé oblasti dosti diferencované. Vrcholové polohy v příhraničí

neskýtaly příliš příhodné podmínky a dlouhodobě zůstaly zalesněny, což přetrvává do současné doby. Rozsah lesních a bezlesých ploch je stabilní rovněž dlouhodobě. Zemědělská výroba byla dlouhodobě orientována více na pěstování plodin a také ovocnářství. Chov hospodářských zvířat se více rozšířil až v průběhu 20. století. Pro zemědělské hospodaření příznivějším podhůří je dodnes koncentrována většina sídel. Ta byla zakládána v údolních polohách při tocích. Sídla mají typickou ulicovou či silniční urbanistickou formu s typickou traťovou plužinou – pásovým řazením pozemků za usedlostmi (zahrada, pole, louka, les).

V oblasti převažují rozlehlejší sídla. Největším z nich je město Bojkovice v severní části oblasti. Ve městě je v provozu několik větších podniků strojírenského či chemického průmyslu. Nad městem se nachází významná kulturně-historická dominanta zámku Nový Světlov. Průmyslová výroba je přítomna také v Květné (dřevozpracující). Dominantním hospodářským odvětvím v oblasti je uvedené zemědělství, což dokládá výskyt rozlehlých zemědělských provozů prakticky u všech obcí, vzniklých po kolektivizaci.

obr. č. B. 4: Pohled ze svahů Lokova k severozápadu; dole v údolí Bojkovice, nad nimi zámek Nový Světlov

Diferenciace přírodních podmínek a od ní se odvíjejícího využití krajiny zásadním způsobem determinuje obraz zdejší krajiny. Z hlediska vizuálního působení lze v oblasti vyčlenit tři dílčí podooblasti. V severní části oblasti v okolí Bojkovic krajina nese znaky sousedního Valaška. Jedná se níže položenou lesozemědělskou extenzivněji využitou krajinou s hojným zastoupením travních porostů a sadů ve vazbě na sídelní zástavbu, s rovnocenným uplatněním horizontálního i vertikálního měřítko. Krajinnou osu zde tvoří řeka Olšava. Výraznou esteticky hodnotnou dominantu převážně harmonicky působící horizontálně i vertikálně členité krajině, která se uplatňuje v četných scénériích, reprezentuje zámek Nový Světlov postavený na návrší nad tokem Olšavy. Při západní hranici oblasti má krajina více produkční charakter. Zde převažuje zemědělská půda, která výše do svahů přechází v les. Krajinou strukturu formují poměrně rozlehlé plochy zemědělské půdy na svazích členěné mimolesní zelení, v plošších polohách ohraničené výraznou linií zelení. Nižší hřbety oddělující jednotlivá údolí nejsou vždy zalesněny, v důsledku čehož vznikají poměrně velké areály otevřené krajiny. Významně jsou rovněž zastoupeny sady ve volné krajině – rozsáhlý sadový areál jihovýchodně od Suché Lozi. Sídla se vyznačují zřetelnou údolní predispozicí a celkově kompaktní zástavbou, z které však vybočují u řady sídel zemědělské výrobní areály situované v některých případech do izolovaných, popř. i vizuálně exponovaných poloh. Řadě z nich dominují objekty kostelů, častěji v jižní části oblasti (Strání, Březová, Horní Němčí aj.) Jižní části

oblasti dominuje masiv Velké Javořiny, jenž je součástí nejvyšší partií celého orogénu Bílých Karpat. Jedinečná horská scenérie náleží k nejhodnotnějším celkům v rámci celého CHKO. Tento určující prvek krajinné scény formuje markantní vertikální měřítko krajiny. Snadnou identifikaci vrcholu Velké Javořiny podporuje 130 metrů vysoký objekt vysílače na jejím vrcholu. Nejvyšší část horstva k jejím Svahy Velké Javořiny jsou plošně zalesněny s výskytem hojně listnaté zeleně. Lesní pokryv člení vizuálně cenné otevřené enklávy s rozptýlenou – skupinovou či solitérní zelení, jež spoluutváří vysokou přírodní i estetickou hodnotu krajiny.

obr. č. B. 5: Pohled z vrcholu Velké Javořiny do údolí Klanečnice s obcí Strání

Hlavní znaky a hodnoty krajinného rázu – v měřítku vymezené OKR

Znaky a hodnoty přírodní charakteristiky krajinného rázu:

- § Převažující členitý vrchovinový reliéf
- § Hřbet Komeňské vrchoviny – zdrojová oblast přítoků Olšavy odvodňující větší část území
- § Svažité horský reliéf masivu Velké Javořiny
- § Měličí údolí kratších toků oddělené nižšími hřbety
- § Rozvodná oblast Moravy a Váhu
- § Lesnatost výše položených partií a hřbetů oddělujících údolí
- § Bohatý výskyt diferencované lesní a mimolesní (sídlní) zeleně – solitérní a skupinové formace, remízy, doprovody podél vodotečí a komunikací, sady
- § Výskyt cenných společenstev druhově bohatých květnatých luk
- § Vysoký podíl travních porostů na ZPF (sever a jih oblasti)
- § Nízké zastoupení stojatých vodních útvarů

Znaky a hodnoty kulturní a historické charakteristiky krajinného rázu:

- § Dlouhodobě stabilizované využití půdy ve volné krajině (rozsah lesních a mimolesních ploch)
- § Přetrvávající zemědělské zaměření oblasti odrážející se na vzhledu sídel
- § Zámek Nový Světlov – unikátní kulturně-historická dominanta
- § Dochovaná urbanistická struktura sídel
- § Hojná přítomnost areálů zemědělské velkovýroby

Znaky a hodnoty vizuální charakteristiky krajinného rázu:

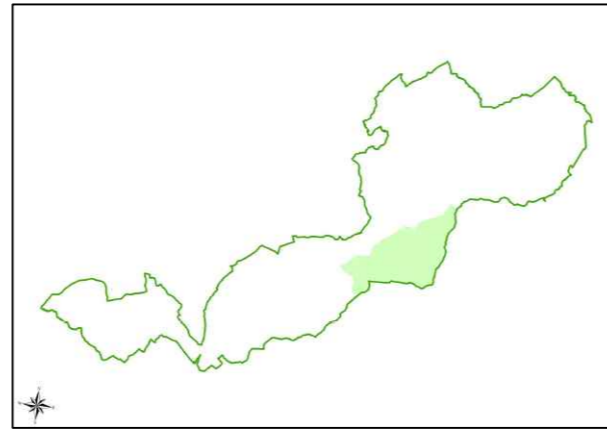
- § Diferencovaný obraz krajiny v dílčích částech oblasti
- § Dominantní postavení masivu Velké Javořiny v krajinné scéně – dominanty dalece přesahující měřítko oblasti
- § Převažující vertikální měřítko krajiny a vysoká energie reliéfu v jižní části oblasti
- § Táhlá hřbetní struktura Komeňské vrchoviny vymežující oblast na východě
- § Tok a údolí Olšavy utvářejí zřetelnou krajinnou osu severní části oblasti
- § Lesnaté či travnaté partie ve vrcholových částech hřbetů formující zelené horizonty
- § Unikátní přírodní či přírodě blízká krajinná scenérie formovaná masivem Velké Javořiny s kontrastně působící stavbou vysílače ve vrcholové části
- § Bohatý výskyt diferencované rozptýlené zeleně členící krajinnou strukturu
- § Esteticky hodnotné dílčí prostory – odlesněné enklávy se solitéry či skupinami listnáčů
- § Uplatnění výrobních areálů v dílčích scénériích
- § Příznivý projev tradičních (sakračních) architektonických dominant – kostelů v obrazu sídel i volné krajiny
- § Harmonické utváření krajinné scény dané zachovalostí přírodních či přírodě blízkých prvků ve větší části oblasti

Pozitivní krajinné dominanty

- § Masív Velké Javořiny (s elevacemi Jelence, Durdy, Lesné)
- § Příhraniční hřeben Bílých Karpat s vrcholy Bašty, Hradiska, Lokova
- § Táhlý hřbet Komeňské vrchoviny s dominantou Studeného vrchu
- § Hřbet Nová Hora - Doubrava
- § Elevace Bučníku, Pítingského vrchu, Ploští, Smolenky, Klemůvky
- § Zámek Nový Světlov, zámek Nezdenice
- § Kostel sv. Vavřince v Bojkovicích, kostel sv. Petra a Pavla v Nezdenicích, kostel sv. Jakuba Většího v Komně, kostel sv. Václava v Korytné, kostel sv. Václava v Horním Němčí, kostel sv. Kateřiny v Boršicích u Blatnice, kaple Panny Marie a sv. Zdislavy v Šanově
- § památník J. A. Komenského v Komně

OKR D – Moravské Kopanice

Oblast rozkládající se v hornatém terénu v blízkosti československého pomezí ve střední části CHKO. Svěbytná oblast s dominantním masivem Lopeníku tvoří nevelký region v rámci Moravského Slovácka (vedle např. Dolňácka či Horňácka). Sídlním centrem oblasti je Starý Hrozenkov. Kromě Starého Hrozenkova se v oblasti nachází zástavba pouze dalších čtyř obcí – Lopeníku, Vyškovce Vápenic a Žítkově.

Oblast rozprostírá na svazích hraničního hřebene Bílých Karpat v úseku mezi Velkým Lopeníkem (911,3 m n. m.) na jihu a elevací Na Koncích na severu (652,6 m n. m.), resp. v údolích, které jsou na východě vymezeny uvedeným hraničním hřbetem a na východě nižším hřbet Komeňské vrchoviny mezi elevacemi Studeného vrchu (646,4 m n. m.) a Hradiska (647,9 m n. m.). Výrazným morfologickým prvkem je také příčný hřbet Mikulčina vrchu (798,7 m n. m.), jenž přes Lopenické sedlo přechází do masivu Velkého Lopeníku. Oblast je rovněž pramenná pro toky napájející Váh. Z jižní části vody odvádí Hrubár, severní část odvodňuje Drietomica s Krátkovským potokem. V hlubokém údolí Krátkovského potoka se nachází několik rybníků. Ve svažitém terénu má srovnatelné zastoupení zemědělská půda i lesní porosty, jež pokrývají okrajové vyšší a sklonitější polohy. Velmi hojně se vyskytuje mimolesní zeleň, vázaná mj. na rozptýlenou zástavbu. Významný podíl na zemědělské půdě mají četné sady (nad Starým Hrozenkovem i plošně rozsáhlé), jejichž celková plocha převyšuje rozsah orné půdy. V odlesněných polohách naprosto převládají travní porosty.

Složitější přírodní podmínky v horském terénu byly hlavní příčinou pozdějšího osídlení oblasti. K tomu docházelo od 17. století a především pak v 18. století. Starý Hrozenkov byl založen již ve středověku. Prvními osadníky se stali zběhlí bezzemci a kočovní pastevci, jež přišli z blízkého okolí i sousedních Uher. Osídlení zde probíhalo neplánovitě či živelně bez nařízení vrchnosti. Zdejší obce byly zakládány v místě vymýcených a vypásaných lesních pasek. Kopaničářskou kolonizací zde byla zformována charakteristická sídelní struktura izolovaných usedlostí – dvorců s navazujícími sady, menšími políčky, loukami a pastvinami (tzv. plužina scelených úseků). Tato urbanistická forma je dochována do současnosti. Zemědělská činnost zde i dnes představuje důležité hospodářské odvětví, zde realizované extenzivněji.

Důležitý aspekt kulturně-historické charakteristiky představuje trasa silnice I/50, jež tvoří nejvýznamnější dopravní tepnu na území CHKO zprostředkovávající tranzit mezi ČR a Slovenskem – hraniční přechod Starý Hrozenkov / Drietoma.

Oblast Moravských Kopanic díky svým přírodním a kulturně-historickým dispozicím reprezentuje určitou jádrovou oblast a turisticky či rekreačně jednu z nejvyhledávanějších částí CHKO (zde v závislosti na přírodních dispozicích). K rekreačnímu využití je zde vybudována také infrastruktura – ubytovací zařízení, na severních svazích hřbetu Mikulčina vrchu jsou provozovány lyžařské sporty.

Vyskytují se rovněž objekty druhého bydlení. Hojně navštěvovaným místem je vrchole Velkého Lopeníku s rozhlednou.

Výše charakterizované přírodní a kulturně-historické rysy se promítají do velmi atraktivního krajinného obrazu. Hraniční masiv Velkého Lopeníku představuje mimořádně atraktivní prostor – dominantu, jež výrazně utváří vertikální měřítko krajiny. Celá oblast je velmi členitá. Jednotlivé elevace hřbetů oblast zřetelně člení do několika dílčích prostorů. Zásadním prvkem v tomto ohledu je lesnatý hřbet Mikulčina vrchu, který k východu přechází přes odlesněný hřeben či sedlo ke Kykule. Charakteristickým vizuálně přitažlivým prvkem prostorového utváření je také Lopenické sedlo spojující hřbet Mikulčina vrchu s masivem Velkého Lopeníku, obojí v jižní části oblasti. V severní části oblasti tvoří zásadní prostorovou strukturu hluboce zařízlé údolí Krátkovského potoka, nad který vysoko vystupují údolní svahy (rovněž převažující vertikální měřítko).

Typickým znakem oblasti, umocňující její velmi příznivý estetický projev, je velmi členitá krajinná struktura, resp. rozptýlenost prvků, především zástavby a na ní vázané zeleně. Výrazně se uplatňuje také liniová zeleň (doprovody toků, cest). Souvislé plochy lesa pokrývají vyšší partie, rozšířeny jsou však i v údolích (Drietomica, Žítkovský potok v severní části oblasti). Roztroušená zástavba je situována převážně do nižších partií svahů, v případě Žítkově však vystupuje i do vrcholových poloh. Uvedená forma kopaničářského osídlení je svým vizuálním projevem unikátní v měřítku celé České republiky.

obr. č. B. 6: Pohled z Lopenického sedla k východu (k hraničnímu hřebeni)

Znaky a hodnoty přírodní charakteristiky krajinného rázu:

- § Horský reliéf masivu Velkého Lopeníku, svažitost terénu
- § Zařízlá údolí pramenících toků s drobnými přítoky – zdrojnic Váhu
- § Značná lesnatost rozšířená ve vrcholových i údolních polohách
- § Převaha travních porostů na zemědělské půdě
- § Hojný výskyt nelesní zeleně ve vazbě zástavbu i ve volné krajině

Znaky a hodnoty kulturní a historické charakteristiky krajinného rázu:

- § Dochovaná krajinná struktura a urbanistická struktura sídel odkazující na svěbytný vývoj oblasti (kopaničářská kolonizace)
- § Extenzivní hospodářské zaměření (absence průmyslu)
- § Významný dopravní tah (silnice I/50), mezinárodní tranzit

- § Využívaný rekreační potenciál, rozvinutá rekreační infrastruktura včetně objektů individuální rekreace

Znaky a hodnoty vizuální charakteristiky krajinného rázu:

- § Masív Velkého Lopeníku – určující prostorová struktura, dominanta přesahující měřítko oblasti
- § Převažující vertikální měřítko v prostorových vztazích
- § Elevace hřbetů – dílčích dominant s výrazným uplatněním v krajinné scéně (Mikulčín vrch, hřbetní struktura Komeňské vrchoviny vymezující oblast na západě, Kykula)
- § Charakteristické lesnaté i bezlesé horizonty (sedla) oddělující dílčí krajinné prostory
- § Rozptýlenost zástavby s navazující zelení formující esteticky hodnotný obraz krajiny
- § Harmonické působení dílčích (ohraňovaných) prostorů s roztroušenou zástavbou a hojným výskytem vegetačních prvků – členitá krajinná struktura odlesněných partií oblasti
- § Harmonické utváření krajinné scény dané zachovalostí přírodních či přírodě blízkých prvků

Pozitivní krajinné dominanty

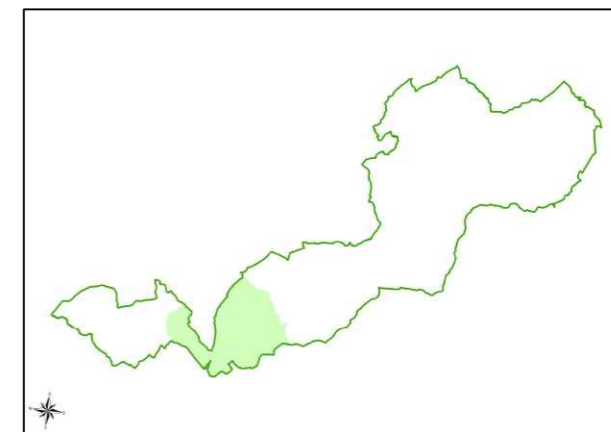
- § Masív Velkého Lopeníku
- § Hřeben Mikulčina vrchu
- § Táhlý hřbet Komeňské vrchoviny s dominantou Studeného vrchu
- § Příhraniční hřeben Bílých Karpat s vrcholy Bašty, Hradiska, Lokova
- § Hraniční hřeben s vrcholem Kykuly
- § Žitkovský vrch
- § Kostel Narození Panny Marie

Negativní krajinné dominanty

- § Zemědělský areál Vápenice

OKR E – Horňácko

Horňácko reprezentuje další z dílčích oblastí či regionů Moravského Slovácka, jež se rozkládá při česko-slovenské hranici. Od jiných regionů se odlišuje folklórními zvyky krojem, tancem a hudbou i lidovým stavitelstvím. K Horňácku je řazeno devět následující obcí: Velká nad Veličkou, Hrubá Vrbka, Malá Vrbka, Kuželov, Javorník, Nová Lhota, Vápenky, Suchov, Louka, Lipov a k nim samoty v údolí Veličky (Jamného potoka) mezi Javorníkem a Vápenkami. Kromě Lipova a Louky se uvedené obce nacházejí na území CHKO.

Centrem oblasti je Velká nad Veličkou. I pojem Horňácko je poměrně mladého data, užíváno začalo být v závěru 19. století.

Větší část oblasti se rozkládá v povodí Veličky, která pramení na severozápadních svazích Velké Javořiny. Svahy Velké Javořiny se nachází v jihovýchodní části oblasti. Velička protéká členitým zaříznutým údolím k východu. V Javorníku se stáčí k severu. Větší část údolí Veličky pod Javorníky leží vně CHKO (především východní svahy). Při státní hranici jižně od Javorníku je CHKO vymezena v úzkém segmentu, od něhož se dále k východu rozšiřuje. Uvedená úzká příhraniční část je odvodňována říčkou Malina (přítok Myjavý), zbylá část oblasti náleží do povodí Veličky a Svodnice (vše povodí Moravy). Západní část oblast má vrchovinný až hornatý ráz, východní část je méně morfologicky členitá s nejvyšším vrcholem Kobyla (584 m n. m.). Lesnatost území je vyšší přirozeně ve vyšších svažitých polohách (hraniční hřeben) a také na levostranných svazích údolí Veličky. Naprostá většinu odlesněných ploch tvoří travní porosty – louky členěné většinou početnou mimolesní zelení. Vyskytují se zde velmi cenná luční společenstva, vyhlášená jako zvláště chráněná území. Velička zde přibírá více kratších přítoků, drobné toky odtékají rovněž k severu (Svodnice s přítoky). Východní část oblasti je méně lesnatá, zemědělská půda je více zorněna. Z hraničních lesů vytékají v mělkých údolích kratší toky – levostranné přítoky Veličky, na něž je vázána nejčastěji mimolesní zeleň (doprovody).

Horňácko náleží k nejstarším sídelním oblastem v Bílých Karpatech s archeologickými doklady sahajícími až do starší doby kamenné. Již od druhé poloviny (1381) byly obce na Horňácku součástí Strážnického panství. Pro horňácký region byla důležitá vazba se sousedními Slováky. „Spolu s utvářením hranic Horňácka se také vytvářela hranice Moravy a Slovenska, která platí dodnes. Strážnice byla od izolovaného Horňácka daleko, a proto vliv panské kultury nemohl proniknout až pod Javořinu. Právě z těchto skutečností můžeme odvozovat nynější soudržnost Horňácka, jeho odlišnost od ostatních mikroregionů Slovácka a jeho provázanost se Slovenskem.“ (Pavlincová, 2008) Vliv na obživu obyvatelstva zde měly náročnější přírodní podmínky (klíma, půdy), což se odrazilo na zemědělské výrobě (pěstování méně náročných plodin). Známým artefaktem upomínajícím na někdejší život je kuželovský větrný mlýn, pocházející z roku 1842. Tato unikátní dochovaná technická památka dnes tvoří jistý symbolický prvek či identifikační rys oblasti. V oblasti je již dlouhodobě dochovaná krajinná struktura (rozsah lesních a nelesních ploch).

V současné době zde tvoří stále zemědělská výroba důležité odvětví. Převažuje spíše extenzivní zemědělství, větší využití půdy jako orné se týká východní části oblasti (okolí Hrubé Vrbky a Malé Vrbky). Znamé a tradiční je ovocnářství, mj. pěstování a charakteristické využití „modrého ovoce“, v úrodnějších polohách se pěstuje vinná réva (v rámci Hornácka však vně CHKO). V údolí Veličky dnes stojí několik bývalých vodních mlýnů. Ve Velké nad Veličkou, která je centrem oblasti, je přítomen rovněž průmysl – závod Kordárna (výroba pryže, technických textilií) ležící rovněž vně CHKO. Údolím Veličky prochází silnice I/71, která tudy směřuje k hraničnímu přechodu Velká nad Veličkou / Vrbovce. V neposlední řadě je třeba uvést i využívaný rekreační potenciál území (kromě jiného objekty individuální rekreace).

Obě uvedené části Hornácka na území CHKO oddělené údolím Veličky se vyznačují také odlišnými vizuálními charakteristikami. Plošně větší východní část oblasti vymezuje na jižní straně výrazná vertikální struktura – hřeben Bílých Karpat východně či jihovýchodně od Velké Javořiny. Nejvyššími vrcholy hlavního bělokarpatského hřebenu v tomto úseku jsou Durda (842 m n. m.), Kašpariskův vrch (777,9 m n. m.), Čupec (818,9 m n. m.), Kubikův vrch (683,6 m n. m.), Nová Hora (645,6 m n. m.), Kamenné vrata (624,8 m n. m.). Po překonání údolí Maliny pokračuje již v nižších výškách přes Stráň (551 m n. m.) ke Kobyle (574 m n. m.). Západní část oblasti se vyznačuje výraznějším prostorovým utvářením, jež formuje vedle hraničního hřebenu údolí Veličky, jež tvoří přirozenou osu území a zároveň svébytný uzavřený prostor s nesouvislým či rozptýleným osídlením (mlýny). Zřetelný je kontrastní projev údolních svahů – odlesněné jižní a více lesnaté severní. Vizuálně velmi cennými prostory (v měřítku celé ČR) jsou odlehle otevřené enklávy či jejich části s hustě rozptýlenou solitérní listnatou zelení (severně od údolí Veličky). Severní část vyplňuje otevřená kotlina Suchova. Východní méně zalesněná a vertikálně část oblasti se vyznačuje naopak otevřeností prostoru. Souvislé plochy zemědělské půdy dále od sídel vytvářejí rastr polí či luk vzájemně oddělovaný zřetelnou linií zelení. Ta je vázána často na vodní prvky, vyskytují zde také velmi výrazné husté liniové (až geometrizující) pásy vzrostlé zeleně při místních cestách.

S výjimkou uvedené zástavby v údolí Veličky se zdejší sídla se vyznačují kompaktní urbanistickou strukturou. V okolí převážně silnicových vsí je dochována traťová plužina, resp. drobné členění zemědělské půdy v zázemí sídel (záhumenky, zahrady, sady). Nepříznivým prvkem jsou výrobní areály či hmotově výrazné zemědělské objekty uplatňující se v četných scenériích.

obr. č. B. 7: Kotlina Kuželovského potoka; v levé části snímku v pozadí Kobyla

Znaky a hodnoty přírodní charakteristiky krajinného rázu:

- § Horský reliéf hraničního hřbetu Bílých Karpat
- § Výrazná údolní sníženina Veličky
- § Pramenná oblast přítoků Moravy
- § Lesnatost výše položených a svažitých partií
- § Převaha travních porostů na zemědělské půdě (především západní část oblasti)
- § Výskyt mimořádně cenných společenstev druhově bohatých květnatých luk
- § Hojný výskyt diferencované mimolesní zeleně

Znaky a hodnoty kulturní a historické charakteristiky krajinného rázu:

- § Dlouhodobě osídlené území v přhraničí se stabilizovanou krajinnou strukturou
- § Převažující extenzivní hospodaření v území
- § Dochovaná urbanistická struktura sídel včetně navazující parcelace ploch (plužiny)
- § Soustava bývalé hospodářské zástavby v údolí Veličky (mlýny)
- § Využívaný rekreační potenciál
- § Významný dopravní tah (silnice I/71), mezinárodní tranzit
- § Kuželovský větrný mlýn – unikátní kulturně-historická dominanta

Znaky a hodnoty vizuální charakteristiky krajinného rázu:

- § Dominantní pozice horského hřebene Bílých Karpat v krajinné scéně
- § Převažující vertikální měřítko krajiny, vysoká energie reliéfu západní části oblasti
- § Převažující horizontální měřítko krajiny ve východní části oblasti
- § Údolí Veličky - protáhlý členitý uzavřený prostor, přirozená osa území
- § Zelené lesnaté horizonty hřebenových partií
- § Esteticky mimořádně hodnotné dílčí otevřené prostory s hojnou s charakteristickou solitérní či skupinovou zelení
- § Výrazná liniová zeleň ve východní části oblasti
- § Převažující kompaktní zástavba sídel s typickým členěním půdy (traťová plužina)
- § Uplatnění výrobních areálů v dílčích scenériích modifikujících obraz sídel
- § Převažující harmonické utváření krajinné scény formované zachovalými přírodními dispozicemi a kontinuitou ve způsobu využití zemědělské půdy

Pozitivní krajinné dominanty

- § Masív Velké Javořiny
- § Hřbet Háje
- § Hraniční hřeben s dominantou Kobyla
- § Elevace Hradisko, Paličky, Machová
- § Kostel sv. Máří Magdalény, evangelický kostel Javorník, kostel sv. Matouše Nová Lhota

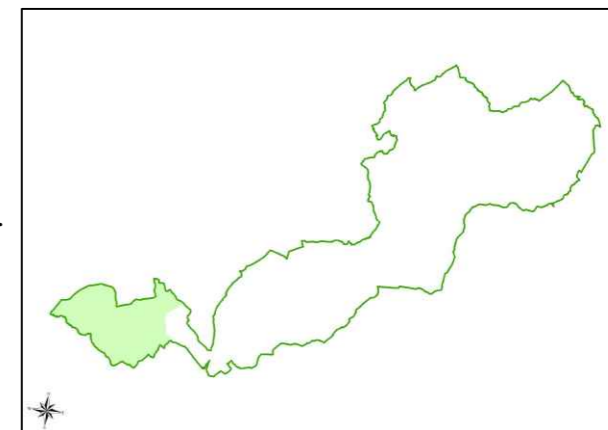
§ Větrný mlýn Kuželov

Negativní krajinné dominanty

§ Zemědělský areál Malá Vrbka (skladový objekt)

OKR F – Strážnické Dolňácko

Oblast zaujímající jihovýchodní část CHKO tvoří rovněž jeden z dílčích regionů Moravského Slovácka. Centrem oblasti je město Strážnice, přináleží k ní dále obce Petrov, Sudoměřice, Radějov, Tvarožná Lhota, Kněždub, Tasov, Hroznová Lhota, Kozojídky, Žeraviny. Kromě posledních dvou jmenovaných všechny zasahují svojí zástavbou na území CHKO.

Oblast se rozkládá na přechodu Bílých Karpat (Západní Karpaty) a Dolnomoravského úvalu (Západopanonská pánev). V rámci CHKO se oblast vyznačuje nejnižší výškovou členitostí – hraniční hřeben Bílých Karpat nepřekračuje 600 metrů nadmořské výšky. Nejvyšším bodem je vrchol Bukoviny (583,5 m n. m.). Od hraničního hřebene terén klesá do zařízlého údolí Radějovky (východní část oblasti) a Mandátu – přítoku Sudoměřického potoka, jenž tvoří z větší části své délky hraniční tok. Severně od toku Radějovky se nachází Šumárnický hřbet, od něhož se terén rychle sklání do Kněždubské kotliny. Na dolním toku má Radějovka již charakter nížinného toku. Severní část oblasti odvodňuje Velička s kratšími přítoky pramenícími na svazích Šumárnického hřbetu. Severozápadní část oblasti vyplňuje plochý či mírně zvlněný reliéf Dolnomoravského úvalu. Strážnické Dolňácko má ze všech oblastí krajinného rázu v CHKO nejnižší lesnatost. Souvislý lesní pokryv je rozšířen ve výše položených morfologicky členitých partiích – hraničním hřebenu Bílých Karpat a Šumárnickém hřbetu. V této části se vyskytují i větší luční plochy s charakteristickou solitérní zelení. Mezi nimi vyniká především národní přírodní rezervace (PR) Čertoryje při východní hranici oblasti – unikátní rozlehlá krajina typických květnatých bělokarpatských luk. Zemědělská půda v severní a západní části oblasti má převážně produkční charakter (nejvyšší stupeň zornění v CHKO), významný podíl zaujímají vinice. V oblasti se nachází několik vodních ploch (mj. vodní nádrže Lučina a Mlýnky).

Poloha Strážnicka či Strážnického Dolňácka v zázemí velké řeky skýtala vhodné předpoklady k osídlení. Archeologické nálezy dokládají zdejší osídlení zřejmě již do období neolitu či doby bronzové. Centrum oblasti – město Strážnice je prvně uváděno na počátku 14. století (1302), okolní vsi (Sudoměřice, Petrov) již ve druhé polovině 13. století. V průběhu 14. či 15. století se staly okolní vsi majetkem strážnického panství, později se majitelé ještě měnili. Příhraniční region (nejen Strážnicko) prodělal během středověku značné útrapy (husitská doba, třicetiletá válka a vpády cizích vojsk).

Hlavním hospodářským odvětvím poskytujícím obživu bylo přirozeně zemědělství. Již od 15. století ve Strážnici však fungovala také rozmanitá řemesla. Hospodářský charakter je dosud patrný na zástavbě sídel, byť s výjimkou Radějova leží všechna na hranici CHKO. Významným zemědělským oborem s historickou tradicí je vinařství, realizované zde na velkých plochách. Sudoměřice, Petrov, Tvarožná Lhota, Hroznová Lhota i Radějov reprezentují tradiční vinařské obce. Zemědělskou produkci doplňuje také ovocnářství zaměřené jablka, hrušky a více druhů peckovin (mj. oskeruše v okolí Tvarožné Lhoty). Zřetelně zemědělský ráz má západní (po obou březích Radějovky) a severní část oblasti s výraznou převahou zemědělské (zorněné) půdy a vinicemi. Jižní část oblasti je zaměřena extenzivněji, odlesněné

polohy – louky zde mají především neprodukční zaměření. Město Strážnice dnes představuje také průmyslové centrum. Hlavní průmyslová zóna města se nachází ve stávající CHKO Bílé Karpaty. Důležitou roli v oblasti sehrává rovněž rekreace. Rekreacně nejintenzivněji využívaným je údolí Radějovky nad Radějovem, kde se nachází rozlehlý areál v okolí vodní nádrže Lučina a také značně početné kolonie chat. Ty se vyskytují také v údolí Sudoměřického potoka v blízkosti vodní nádrže Mlýnky. Specifický prostor reprezentuje Radějovská obora – rozlehlé území zaměřené především na chov daňka. V neposlední řadě je nezbytné uvést význam folklóru, který je prezentován festivalem ve Strážnici již od konce II. světové války (nejstarší a největší svého druhu na našem území).

Přechodový charakter území na okraji orogénu Bílých Karpat a Dolnomoravského úvalu se zřetelně projevuje na obrazu krajiny. Větší část území je neosídlená, kromě jediného jsou všechna sídla situována hranici oblasti (CHKO). Jižní část oblasti se však stále vyznačuje přítomností estetických hodnot a harmonickým působením krajiny ve zdviženém reliéfu hraničního hřebene. Níže položený zelený hřeben Bílých Karpat i zde vytváří jedinečné a poutavé krajinné scénérie. Unikátní v tomto směru jsou odlesněné (luční) svažité partie s hojnou rozptýlenou zelení vzrostlých listnáčů (NPR Čertoryje, Radějovská obora), které výhledy směrem k hraničnímu hřebeni umožňují. Zařízle údolí Radějovky tvoří přirozenou osu území, vlastní tok plní tuto roli i rovinatém terénu dále po proudu. Nad severní svahy Radějovky vystupuje Šumárnický hřbet táhnoucí se od Travičné (379,7 m n. m.) k Výzkumu (439,2 m n. m.), jenž utváří výraznou dynamicky stoupající vertikální strukturu – v pohledech z podhůří předsazený horizont hlavnímu hřebeni Bílých Karpat. Specifickým uzavřeným prostorem je údolí Sudoměřického potoka při státní hranici. Nad ním směrem do vnitrozemí rozprostírají sady a vinohrady, jež přecházejí přes Staré Hory do mírných svahů a následně plochého terénu Dolnomoravského úvalu. Výrazně se na tomto přechodu uplatňuje elevace Žerotína, jejíž svahy rovněž pokrývají rozlehlé vinohrady.

Severní a západní část oblasti reprezentuje produkčně zaměřené velkovýrobně obhospodařované území. Krajinná struktura je zde geometrizovaná (především v okolí Strážnice) bez početněji zastoupené členící zeleně, jež se vesměs omezuje na liniové prvky – doprovody cest a vodotečí. Sídla s kompaktní obytnou zástavbou mají pro Dolňáčko typickou silnicovou či návesní urbanistickou strukturu. Zřetelně rušivý prvek v krajině tvoří výrobní zóna ve Strážnici s výraznými dominantními hmotami účelových objektů. Zemědělské či účelové areály vstupují do oblasti i při okrajích dalších sídel, jejichž zástavba z větší části leží vně hranic CHKO (Petrov, Sudoměřice). Cennými enklávami zastavěného území jsou naopak areály vinných sklepů, rovněž v Petrově a Sudoměřicích.

obr. č. B. 8: Pohled z rozhledny na Holém vrchu k východu – na okrajové svahy Bílých Karpat

Znaky a hodnoty přírodní charakteristiky krajinného rázu:

- § Přejížděvací oblast Bílých Karpat a Dolnomoravského úvalu (Pomoraví)
- § Vrchovinný reliéf okrajové (jihozápadní) části Bílých Karpat
- § Pramenná oblast přítoků Moravy (Radějovka, Sudoměřický potok)
- § Převaha zemědělské půdy (orná, vinice)
- § Zalesnění vyšších poloh
- § Přítomnost větších vodních ploch (na poměry Bílých Karpat)
- § Výskyt mimořádně cenných společenstev druhově bohatých květnatých luk s mimolesní zelení

Znaky a hodnoty kulturní a historické charakteristiky krajinného rázu:

- § Dlouhodobě osídlené území v česko-slovenském příhraničí
- § Přetrvávající (historické) zemědělské zaměření oblasti
- § Významné postavení a tradice vinařství a ovocnářství
- § Industrializace území (při severozápadní hranici oblasti)
- § Využívaný rekreační potenciál
- § Udržované folklórní tradice a zvyklosti
- § Radějovská obora
- § soubor historických vinných sklepů „Plže“ v Petrově

Znaky a hodnoty vizuální charakteristiky krajinného rázu:

- § Diferencovaný obraz krajiny v dílčích částech oblasti
- § Působivá krajinná scéna formovaná okrajovou částí hraničního hřebene Bílých Karpat
- § Údolí a tok Radějovky – přirozená osa území
- § Protáhlá svažité struktura Šumárnického hřbetu
- § Zelené lesnaté horizonty hřbetních partií
- § Jedinečné esteticky hodnotné rozlehlé otevřené prostory s hojnou s charakteristickou zelení solitérů, skupinové a liniové zeleně
- § Rozlehlé plochy vinohradů a sadů spoluutvářející obraz krajiny
- § Velkovýrobní měřítko krajiny v nejnižších polohách (okolí Strážnice)
- § Rušivé působení výrobních areálů v okrajových částech sídel
- § Esteticky hodnotná unikátní vinařská zástavba

Pozitivní krajinné dominanty

- § Hraniční hřeben Bílých Karpat s vrcholem Bukoviny
- § Elevace Šumárník, Travičná, Třešňovec, Žerotín
- § Kostel sv. Jana Křtitele se hřbitovem v Kněždubě, kostel sv. Anny v Tvarožné Lhotě

Negativní krajinné dominanty

- § Výrobní zástavba s dominantními hmotami sil ve Strážnici

B.3 Charakteristika míst krajinného rázu a delimitace pásem ochrany krajinného rázu

V následující tabulce je uveden výčet všech míst krajinného rázu včetně zařazení do oblastí krajinného rázu. V tabulce je rovněž uvedeno zařazení každého MKR do pásma odstupňované ochrany krajinného rázu. V souladu s metodickým listem AOPK (8.4) se jedná o následující pásma ochrany:

Pásma A – přísné ochrany krajinného rázu

Pásma B – zpřísněné ochrany krajinného rázu

Pásma C – běžné ochrany krajinného rázu

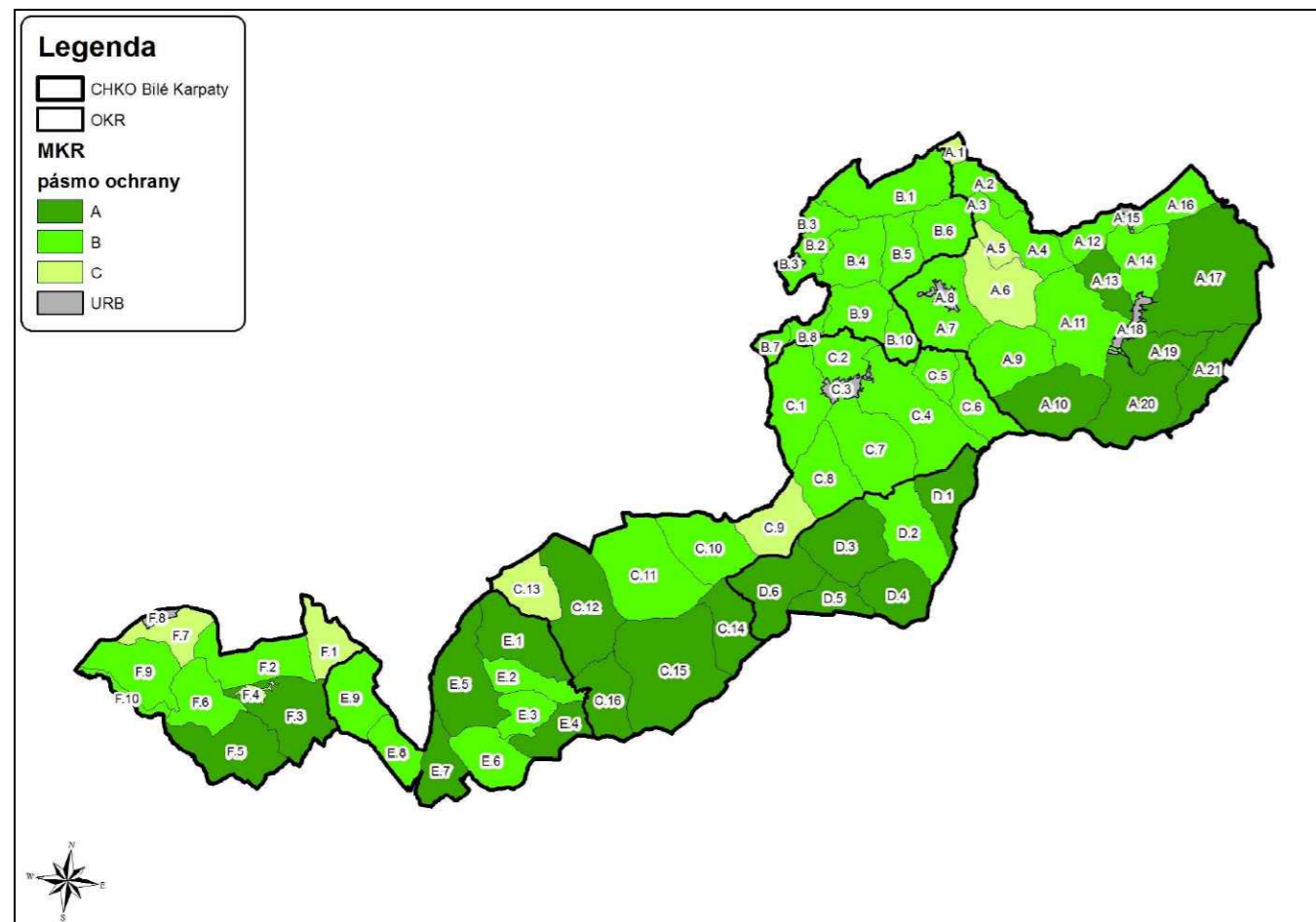
Šest specifických míst krajinného rázu není do pásem odstupňované ochrany zařazeno – jedná se o urbanizovaná území měst, kde celé místo krajinného rázu je tvořeno městskou zástavbou. V tabulce jsou označena zkratkou URB – urbanizovaná krajina (viz obr. č. B. 61).

tab. č. B.1: Delimitace pásem ochrany krajinného rázu v MKR – CHKO Bílé Karpaty

OKR A – Valašsko		Pásma ochrany		
A.1	Loučka	A	B	C
A.2	Sviborka	A	B	C
A.3	Haluzice	A	B	C
A.4	Vlachovice	A	B	C
A.5	Vojenský prostor Vrbětice	A	B	C
A.6	Divnice	A	B	C
A.7	Slavičín	A	B	C
A.8	Slavičín - město	URB		
A.9	Rokytnice - Jestřabí	A	B	C
A.10	Kochavec - Valentová	A	B	C
A.11	Štítná nad Vláří	A	B	C
A.12	Křekov - Lipina	A	B	C
A.13	Hložecké údolí	A	B	C
A.14	Údolí Brumovky	A	B	C
A.15	Valašské Klobouky	URB		
A.16	Poteč	A	B	C
A.17	Nedašovská kotlina	A	B	C
A.18	Brumov-Bylnice	URB		
A.19	Údolí Bylničky	A	B	C
A.20	Vlářský průsmyk	A	B	C
A.21	Sidonie	A	B	C
OKR B – Luhačovické Zálesí		Pásma ochrany		
B.1	Údolí Štávnice	A	B	C
B.2	Luhačovice - okolí	A	B	C
B.3	Luhačovice	URB		
B.4	Petrůvka	A	B	C
B.5	Nevšová	A	B	C
B.6	Lipová	A	B	C
B.7	Rudice	A	B	C

B.8	Přečkovice	A	B	C
B.9	Rudimov	A	B	C
B.10	Vasilsko	A	B	C
OKR C – Uherskobrodsko		Pásma ochrany		
C.1	Záhorovice	A	B	C
C.2	Údolí Třešňůvky	A	B	C
C.3	Bojkovice	URB		
C.4	Pitín	A	B	C
C.5	Hostětín	A	B	C
C.6	Šanov	A	B	C
C.7	Krhov - Bzová	A	B	C
C.8	Komňa	A	B	C
C.9	Bystřice pod Lopeníkem	A	B	C
C.10	Suchá Loz	A	B	C
C.11	Korytná	A	B	C
C.12	Slavkov - Horní Němčí	A	B	C
C.13	Boršice u Blatnice	A	B	C
C.14	Březová	A	B	C
C.15	Strání	A	B	C
C.16	Pod Velkou Javořinou	A	B	C
OKR D – Moravské Kopanice		Pásma ochrany		
D.1	Žitková	A	B	C
D.2	Starý Hrozenkov	A	B	C
D.3	Vápenice	A	B	C
D.4	Vyškovec	A	B	C
D.5	Bošáčky	A	B	C
D.6	Lopeník	A	B	C
OKR E – Hornácko		Pásma ochrany		
E.1	Suchov	A	B	C
E.2	Suchovské Mlýny - Vápenky	A	B	C
E.3	Nová Lhota	A	B	C
E.4	Grůň	A	B	C
E.5	Velká nad Veličkou	A	B	C
E.6	Filipovské údolí	A	B	C
E.7	Machová	A	B	C
E.8	Kuželov	A	B	C
E.9	Malá Vrbka	A	B	C
OKR F – Strážnické Dolňácko		Pásma ochrany		
F.1	Hroznová Lhota	A	B	C
F.2	Tvarožná Lhota - Kněždub	A	B	C
F.3	Čertoryje	A	B	C
F.4	Lučina	A	B	C
F.5	Obora Radějov	A	B	C
F.6	Radějov	A	B	C
F.7	Strážnice - okolí	A	B	C
F.8	Strážnice - průmyslová zóna	URB		
F.9	Zadní pole/Staré hory	A	B	C
F.10	Údolí Sudoměřického potoka	A	B	C

obr. č. B. 9: Delimitace pásem ochrany krajinného rázu v MKR – CHKO Bílé Karpaty

MKR A.1 – Loučka

Převážně odlesněné území v nejsevernějším cípu CHKO. K západu či k jihozápadu ukloněné představuje pramennou oblast Luhačovického potoka (vlastní pramen se nachází nedaleko za hranicí CHKO), tedy na rozvodí Olšavy (Morava) a Vlány (Váh). Obě zde tekoucí vodoteče doprovází liniová zeleň místy se rozšiřující více od toku. Do severní část MKR zasahuje jižní větev zástavby Loučky s převážně rodinnou zástavbou s drobnou zelení menších sadů. Při okraji sídla má zemědělská krajina má jemnější měřítko – menších (travnatých) ploch, jižní část MKR tvoří větší plochy orné půdy a výběžek rozlehlého lesního komplexu.

obr. č. B. 10: Výhled z rozhledny Doubrava k jihu; ve střední části snímku ves Loučka

MKR A.2 – Sviborka

Téměř zcela lesnaté území na levém břehu Sviborky, jejíž členitý tok zde tvoří úsek severní hranice CHKO. Morfologickou členitost území formují údolí kratších zde pramenících pravostranných přítoků. V blízkém okolí toku Sviborky se vyskytují esteticky hodnotné okolní zelení uzavřené plochy bezlesí – dílčí uzavřené prostory, jež na horním toku vystupují i výše do svahů. V nejnižších partiích (nivě toku) je vyplňují travní porosty s rozptýlenou zelení.

MKR A.3 – Haluzice

Větší enkláva bezlesí v rámci rozlehlého komplexu lesů pokrývajícího Vizovické vrchy mezi Luhačovickým potokem a Vlárrou. Odlesněný prostor zaujímá vrcholovou část hřbetu západovýchodního směru, rozvodí mezi přítoky Sviborky a Václavského potoka. Ve střední části se nachází ves Haluzice, jež v rámci celé CHKO reprezentuje sídlo menší velikosti. Od okrajů sídla se až k okraji lesa vymezujícího MKR táhnou sady. Západní a východní část MKR pokrývá zemědělská půda (travní porosty i orná).

Exponovaná poloha prostoru umožňuje dálkové výhledy do jižních či jihovýchodních směrů – až na hraniční horský pás Bílých Karpat.

obr. č. B. 11: Pohled od Haluzic k jihu

MKR A.4 – Vlachovice

Široká sníženina údolí Vlárky ve nejvyšším úseku svého toku v rámci CHKO, od soutoku se Smolinkou (levostranný přítok). Vedle přirozené říční osy údolím prochází také silnice č. II/494, jež tvoří určitou sekundární osu území – její okolí je až na nejnižší úsek zastavěno obytnou zástavbou Vlachovic a navazujících Vrbetic. Oba výše uvedené toky se vyznačují zachovalostí řečiště, na což upozorňuje souvislý vegetační doprovod. Výrazné prvky liniové zeleně, členící odlesněné níže položené části údolí s rozlehlými plochami zemědělské půdy, jsou vázány i na menší (levostranné) přítoky, jež přitékají z okolních svahů. Na levostranných svazích údolí se vyskytuje rozptýlená zeleň i bez vazby na vodní prvky (mj. sady bez přímé návaznosti na sídlo). Okrajové výše položené svažitéjší části MKR jsou zalesněny – okrajové svahy Bílých Karpat na východě a Vizovických vrchu na západě. Údolím Vlárky zde prochází geomorfologická hranice mezi oběma jednotkami.

Širší otevřená údolní krajina poskytuje výhledy na okolní svahy, výrazného projevu dosahují především okrajový hřbet Bílých Karpat s dominantami vrchů Kubovec a Stráně.

obr. č. B. 12: Vlárské údolí v pohledu od Vrbetic (v popředí); v pozadí okrajový hřbet Bílých Karpat

MKR A.5 – Vojenský prostor Vrbetice

Specifická část CHKO se zcela zvláštním režimem – využívána jako vojenský prostor. Převážně lesnaté území odvodňuje z větší části Václavský potok, jenž se brzy po opuštění vojenského prostoru vlévá do Vlárky. Plošné zalesnění je členěno rastrem ploch účelových vojenských objektů (muniční sklady) spojených cestní sítí. Souvislejší účelová zástavba tvoří východní výběžek MKR napojený vojenskou vlečkou.

Vojenský prostor je v celorepublikovém měřítku znám díky dvěma výbuchům muničních skladů v říjnu a v prosinci roku 2014.

MKR A.6 – Divnice

Široký kotlinový prostor na soutoku Vlárky a Říky. Velká část do tří stran otevřeného území je odlesněná – rovinatá nivní poloha a nižší partie svahů. Zalesnění vyšších poloh vytváří výrazné zelené horizonty (sahající vně MKR), viditelné z četných výhledů. Zřetelným rysem je rovněž kontrast lesních a bezlesých ploch na svazích, byť okraje lesních porostů ve většině úseků jsou členité. Velké plochy travních porostů i orné půdy mimo lesní zeleň člení v menší míře. Jedná se nejčastěji o liniové prvky ve vazbě na často regulovanou říční síť nebo komunikace (silnice, železnice, polní cesty). V určitých částech se vyskytuje i rozptýlená zeleň v podobě skupin dřevin, popř. i solitérů.

Uzlový prostor na soutoku větších toků patří na území CHKO k více osídleným. Kromě dvou sídel – Bohuslavic nad Vlárkou a Divnice se zde nachází rozlehlá průmyslová zóna (Divnice) – v údolí drobné vodoteče vlévající se zleva do Říky, v jehož rámci vyniká výrazná vertikála více než 100 metrů vysokého komína bývalých Vlárských strojůren. Markantním prvkem zástavby je rovněž výrobní areál pod Bohuslavicemi. V rámci MKR je také přítomno pár samot.

V jihovýchodní části MKR se nachází přírodní památka (PP) Pod Vrchy – významná lokalita pro jasoně dymnivkového a s hojným výskytem sněženky podsněžníku.

MKR A.7 – Slavičín

Rozlehlá mělká kotlina Říky, při jejímž toku se nachází město Slavičín, jehož zastavěné území je vymezeno jako samostatné MKR. Otevřená krajina s rozlehlými zemědělskými plochami (s vysokým podílem travních porostů) poskytuje široké výhledy, z vyšších partií mírných svahů pak i dálkové na vzdálené dominanty Bílých Karpat. Okrajové části MKR z většiny formují zalesněné hřbetní polohy, východní hranice MKR je naopak otevřená do sousedního MKR A.6. Výrazným rysem prostorových vztahů je členitost lesních okrajů, resp. i tvarová rozmanitost menších lesních celků, především v severní části MKR. Místy se vyskytují i menší porosty či remízy ve volné krajině. Otevřená krajina v okolí většího sídla působí harmonicky. Tento charakter nenarušuje ani hustější síť elektrovedů, situovaná nejvíce ve východní části MKR i vlastní souvisle zastavěné území Slavičina a Hrádku na Vlárské dráze.

obr. č. B. 13: Kotlina Říky se Slavičínem (vpravo) v pohledu z vrcholu Kopyanky (od východu)

MKR A.8 – Slavičín-město

Souvisle zastavěné území města Slavičín. Město s cca 6,5 tis. obyvateli, prvně uváděné již roku 1141, dnes zaujímá oba břehy podél toku Říky, který zde protéká širokou otevřenou kotlinou. Zástavba města, která má zřetelný městský charakter, tak figuruje v četných výhledech z výše položeného okolí. Kromě rodinné zástavby ji tvoří bytové domy (sídlíště) a typologicky rozmanité účelové (administrativní, komerční, průmyslové) objekty.

Dominantou sídla je barokní zámek nacházející se v centru města. Na zámek navazuje park komponovaný v anglickém stylu. Ve výhledech na město z okolí se výrazně uplatňují kostel sv. Vojtěcha stojící na hřbitově v severní části města a vertikála teplárenského komína při jihovýchodním okraji města.

obr. č. B. 14: Slavičín v pohledu od jihu (silnice do Pitína)

MKR A.9 – Rokytnice-Jestřabí

Spodní úsek údolí Rokytenky včetně soutokové oblasti s Vlárrou, do níž se zprava vlévá nad Jestřabím. Rokytenka protékající při severní hranici MKR asymetrickým údolím se sklonitějšími levobřežními svahy zde přibírá několik menších pravostranných přítoků. Tyto potoky pramení ve výše položených partiích při jižní hranici MKR a směrem k jihu protékají soustavou paralelních údolí. Tato část MKR se vyznačuje větší lesnatostí, jihozápadní část je zalesněna souvisle. Směrem k výcodu lesy ztrácejí kompaktní strukturu, jsou členěny řadou bezlesých enkláv diferencované velikosti. Jižní část MKR je charakteristická celkově členitější krajinnou strukturou. Severní část MKR, s výjimkou elevace Bukovina má zřetelně nižší lesnatost, významně se na bilanci půdy podílejí travní porosty. Odlesněné polohy se zde vyskytují i ve vyšších partiích – umožňují tak i dálkové výhledy.

Při toku Rokytenky je rozšířena zástavba sídel – Rokytnice výše na toku (západní hranice MKR) a níže položené Jestřabí jižně od členitého úseku Vlárky. Ani jedno ze sídel přecházející do volné krajiny zelení zahrad a sadů nedisponuje tradiční dominantou uplatňující se výrazněji mimo zástavbu. Mezi oběma sídly se nachází rozlehlý průmyslový areál (TVD), kolem něhož byly z východní i západní strany umístěny fotovoltaické panely. Celý areál bez vazby na zastavěné území narušuje jinak zachovalý harmonický ráz zdejší krajiny.

obr. č. B. 15: Pohled z elevace Rovně k západu; v popředí areál TVD; v pozadí Rokytnice; v pravé části snímku elevace Bukovina

MKR A.10 – Kochavec-Valentová

Přihraniční území pod hraničním hřebenem Bílých Karpat. Nejvyššími partie hraničního hřebenu zde (Lopenická hornatina) přesahují 750 metrů nadmořské výšky. Pod nimi pramení hustá síť drobných přítoků Vlárky (pramenná oblast Kochaveckého, Zelenského a Vápenického potoka). Větší část krajinařsky velmi hodnotného území je lesnatá. Atraktivitu krajiny však vedle konfigurace terénu významně podporuje členitá struktura krajiny – hojný počet tvarově rozmanitých lučních enkláv.

Kromě dvou menších sídel – Kochavce a Valentové příznivě začleněných do okolní horské krajiny, je pro tento úsek (svahů) Bílých Karpat charakteristický výskyt rozptýlené zástavby – starého pasekářského osídlení. Reprezentují jej samoty jako Kršlisko, Salašisko, Zelenské, Šebák, Žírce, Skalky aj.

MKR A.11 – Štítná nad Vlárí

Kotlinové území – západní výběžek Bylnické kotliny s navazujícími svahy Študlovské hornatiny na severu a Starohrozenkovské hornatiny na jihu. Větší část širokého kotlinového prostoru je odlesněná, nejen samotná široká niva Vlárky, která tvoří osu prostoru, ale i rozlehlé svažité polohy výše v údolí. Souvisle zalesněny jsou vyšší svažitější partie v severní části MKR vystupující nad 500 metrů nadmořské výšky (Vršek 565,5 m n. m., Otěpková 503,6 m n. m., Rubanisko 501 m n. m.), s členitými okraji porostů. Značná šířka nivy Vlárky je využita pro trasování silnice (II/495) a také železnice. Široký otevřený prostor skýtá řadu výhledů na okolní členitý reliéf – scenérie se hřbetu severní části Bílých Karpat. Níže položené partie území mají zřetelné produkční využití. I tak jsou plochy často rozlehlé zemědělské půdy členěny řadou vegetačních prvků, často liniových formací – doprovodů cestní sítě,

regulovaného toku Vlárky, reliktní mezí aj. Markantním prvkem jsou pak plošně rozsáhlé sady situované ve volné krajině i navazující na sídelní zástavbu.

Osídlení reprezentují dnes již prakticky spojené vsi Štítná nad Vlárí a Popov, tvoří jeden administrativní celek. Zejména Štítná prošla v poválečném období značným rozvojem zástavby, mj. o rozlehlý výrobní areál na východním okraji, která se uplatňuje z mnoha výhledových pozic v okolí. Zástavbu uvedených sídel doplňuje pasekářské osídlení na severních svazích (Blahov, Měřička).

obr. č. B. 16: Údolí Vlárky v pohledu ze silnice od Slavičína; v popředí Štítná nad Vlárí

MKR A.12 – Křekov-Lipina

Okrajové svahy Bílých Karpat – na přechodu do Vizovické vrchoviny při severní hranici CHKO. Krajinařsky mimořádně hodnotná horská scenérie se vizuálně uplatňuje do severních směrů za hranice CHKO. Zalesnění vyšších partií hřbetu Stráně – Kubovec formuje výrazný zelený horizont, typickou scenérii na okraji pohoří Bílých Karpat. Níže položené méně sklonité polohy na severozápadních svazích jsou odlesněny, tvoří je poměrně rozlehlé plochy pastvin i orné půdy. Členěny jsou zelení vázanou na drobné vodní toky (levostranné přítoky Svolinky) pramenící v podvrcholových partiích – Křekovský, Středěnský potok, popř. další.

Pod svahy na samotné hranici CHKO se nachází dvě menší sídla – Křekov a Lipina. Obě sídla jsou dobře začleněna do okolního krajinného rámce, čemuž napomáhá hojná zeleň na přechodu zástavby a volné krajiny, v případě druhého jmenovaného pak hojně sady.

obr. č. B. 17: Okrajová část Bílých Karpat – hřbet s vrcholem Strání a Kubovce v pohledu od silnice z Vlachovic do Vlachovy Lhoty; v levé části snímku v pozadí hřbet Královce

V hřbenové poloze mezi elevacemi Kubovce a Strání stojí Hložecká kaple postavená roku 1953, jež tvoří vyhledávané poutní místo.

MKR A.13 – Hložecké údolí

Převážně lesnaté území s výraznou morfologií na jihovýchodní straně hřbetu Stráně – Kubovec, vizuálně exponované do údolí Vlárky, Brumovky a protějších svahů. Pouze nejnižší části svahů v blízkosti Bylnice jsou odlesněné. Vyšší část představuje pramennou oblast Hložeckého potoka, tvořenou dvěma

hlavními zdrojnicemi, který zde vyhloubil zařízle údolí. V nižších partiích se místy vyskytuje rozptýlená pasekářská zástavba.

MKR A.14 – Údolí Brumovky

Téměř zcela zalesněná hluboká kotlina – údolí Brumovky mezi Valašskými Kloubouky a Brumovem odděluje severní okrajové hřbety Bílých Karpat (Královec na východně, Stráně na západě). Hluboce zařízle údolí představuje vizuálně velmi uzavřený prostor. Výhledy umožňují pouze dílčí odlesněné enklávy výše ve svazích.

Údolní představuje historicky důležitý migrační koridor, v současnosti zde prochází významná silniční tepna (č. I/57) a také železniční trať. Na této trati, součástí historické Dráhy prezidenta Masaryka vedoucí ze Vsetína do Bylnice, byl postaven více než 20 metrů vysoký a 140 metrů dlouhý viadukt. Nesouvisle je do údolí Brumovky situována zástavba, obytná i účelová. Výše v údolí na svazích Strání se nachází výrazná architektonická dominanta rekreačního objektu – Jelenovská, jež v exponované pozici není příznivě začleněna do okolní krajiny. V jejím okolí je rozšířena individuální rekreační zástavba (chaty).

obr. č. B. 18: Pohled z rozhledny Královec; na protější straně údolí Brumovky dominanty Strání (vpravo) a Matky

V rámci MKR se nacházejí dvě vyhlášená maloplošná ZCHÚ – přírodní rezervace Bílé potoky nad pravým břehem Brumovky (druhově bohaté louky s mokřadní vegetací a výskytem několika druhů orchidejí) a přírodní památka Dobšena pod vrcholem Královce (extenzivní pastvina s prameništěm s bohatou populací kruštíku bahenního a dalších lučních vstavačovitých).

MKR A.15 – Valašské Klobouky

Jižní část zástavby města Valašské Klobouky (uváděny prvně roku 1341) zasahující do CHKO. Souvislá zastavěné území tvoří typologicky rozmanitá zástavba s převahou rodinných domů. Vyskytují se zde i výrobní areály (jižní větev zástavby podél toku Brumovky) a další účelové objekty (školy aj.)

obr. č. B. 19: Valašské Klobouky v pohledu z rozhledny Královec; část sídla zasahující do CHKO v levé části snímku

MKR A.16 – Poteč

Severovýchodní cíp CHKO – okrajové severní či severovýchodní svahy orogénu Bílých Karpat. Harmonicky působící krajina zdvihajících se svahů a výrazným zeleným horizontem vrcholových partií (Kyjanice, Ploščiny, Královec) tvoří velmi hodnotný krajinný celek. Estetické kvality prostoru spoluutváří členitý okraj lesních porostů na svazích, převaha travních porostů na zemědělské půdě, mimolesní zeleň vázaná na vodní toky pramenící v podvrcholových partiích (Rakové, Vesník) a také rozptýlená zeleň v dílčích enklávách bezlesí (Ploščiny). Hodnotným znakem je rovněž hojná přechodová zeleň při okrajích sídel – sady (Poteč, Valašské Klobouky) a také místy dochovaná historická parcelace půdy – drobné členění pozemků (záhumenky) v okolí Potče.

Do MKR zasahuje jižním okrajem obytná zástavba Potče (jižně od železnice). Na hřebeni se nachází poutní místo Dělanovec zasvěcené Panně Marii. Výrazným prvkem na lesnatém horizontu, viditelný i z údolních poloh, je televizní vysílač Valašské Klobouky – Ploščiny.

obr. č. B. 20: Okrajový hřbet Bílých Karpat v pohledu ze samotného severovýchodního cípu CHKO (okraj Valašských Příkazů)

Pod vrcholem Královce (severozápadní svahy) se nachází vyhlášená přírodní rezervace Javorůvky chránící druhově bohatou louku s mokřadní vegetací a výskytem několika druhů orchidejí. Ve vrcholových partiích hřbetu byla vyhlášena přírodní rezervace Ploščiny (v okolí stejnojmenné elevace). Předmětem ochrany v tomto ZCHÚ jsou horské extenzivní pastviny a sukcesní stadia lesních porostů a bučiny s vtoušenou jedlí.

MKR A.17 – Nedašovská kotlina

Rozlehlá protáhlá kotlina mezi horskými hřbety severní části Bílých Karpat – severovýchodní výběžek Bylnické kotliny mezi Študlovskou hornatinou na severu (Ploščiny, Královec) a Vlárskou hornatinou na jihu (Průklesy). Jedná se o jeden z nejcharakterističtějších prostorů severní části Bílých či Jižního Valašska, rozprostírající se při státní hranici se Slovenskem. Výrazný horský reliéf se zalesněním vrcholových a výše se nacházejících poloh hřbetů – severní, východní a jižní část MKR. Morfologická členitost je typická i pro nižší partie. Vysokou krajinnou heterogenitu formující esteticky hodnotnou krajinnou scénu spoluutváří hojná lesní i mimolesní zeleň, střídání porostlých a odlesněných poloh, sady vystupující dalece od zástavby či rozšířené i ve volné krajině – ve větší míře ve východní či jihovýchodní části MKR. Zeleň je vázaná často rovněž na početné menší vodní toky napájející Nedašovku, jež se vlévá v Brumově (závěr údolí) do Brumovky. Při okrajích MKR se vyskytuje větší počet exponovaných poloh poskytující jedinečné výhledy na horskou scenérii.

I přes okrajovou polohu je území značně osídleno. Větší část údolí při toku Nedašovky s výběžky až ke státní hranici do bočních údolí pokrývá navazující zástavba Návojně, Nedašova a Nedašovy Lhoty, jež prošla v poválečném období značným plošným rozvojem. Tradiční – architektonickou dominantu prostoru reprezentuje kostel Nanebevzetí Panny Marie v Nedašově situovaný ve vyvýšené poloze nad vsí.

V rámci MKR se nachází několik vyhlášených ZCHÚ – kromě již uvedené PR Ploščiny na hřebenu Študlovské hornatiny jde o PP Kaňoury (společenstva květnatých luk a pastvin s mnoha teplomilnými druhy rostlin a vzácnými druhy hmyzu), PR Jalovcová stráň (zachovalá rostlinná společenstva s výskytem ohrožených druhů rostlin a živočichů; ochrana modráška černoskvřnného; ochrana porostů jalovců na, které je vázána jedinečná fauna bezobratlých), PP Pod Cigánem (zachovalé společenstvo pastvin a lemů s výskytem prstnatce Fuchsova a dalších orchidejí) a PP Šumlatová (luční porosty s výskytem ohrožených druhů rostlin, především vstavačovitých).

obr. č. B. 21: Údolí Nedašovky v pohledu z Vysocké

MKR A.18 – Brumov-Bylnice

Souvisle zastavěné území města Brumov-Bylnice, prvně zmiňovaného roku 1255 (sloučení obou částí proběhlo roku 1964). Plošně rozlehlé zastavěné území je situováno v nejspodnějším úseku – údolí Brumovky, která zde přibírá Nedašovku, Bylničku a na jižním okraji MKR se zleva vlévá do Vlárky. V severojižním směru protažené urbanizované území se vyznačuje pro město obvyklou typologicky diferencovanou – obytnou (včetně sídlišť), výrobní i další rozmanitou účelovou zástavbou.

Historie města je spojena s existencí strážního hradu vybudovaného ve 13. století nad pravým břehem Brumovky. Ze zástavby města do širšího okolí vystupuje sídlištní zástavba s blízkým komínem teplárny.

MKR A.19 – Údolí Bylničky

Z větší části odlesněný členitý prostor rozkládající se východně od Bylnice – v údolí Bylničky, která zde pramení a v Bylnici se zleva vlévá do Brumovky. Kromě pramene Bylničky je toto území hojné na výskyt dalších pramenišť. Východní část území se vyznačuje větší lesnatostí (především severní svahy údolí), západní část je plošně odlesněná a je vizuálně spjata s širokou soutokovou oblastí Vlárky a Brumovky. Na jižních svazích údolí se vyskytují krajinařsky cenně odlesněné polohy se solitérními listnáči. Na svazích nad Vlárkou ve východní části MKR pak tvoří výrazné liniové prvky porostlých mezí.

V údolí toku se nachází rozptýlená zástavba (Bylničky, Díly). Solitérní účelová zástavba se světlým zbarvením na horizontu (hřbetu) v lokalitě Maděrovce se projevuje v krajinné scéně negativně.

obr. č. B. 22: Pohled z lokality Pod Holým vrchem do údolí Bylničky; v levé části Tratihuš; v pozadí Javorník

MKR A.20 – Vlárský průsmyk

Nejnižší úsek údolí Vlárky na našem území – mezi Bylnicí a státní hranicí. Vlárka zde protéká hlubokým a členitým údolím, s poměrně širokou převážně odlesněnou nivou. Okolní svahy člení údolí menších přítoků, mezi jinými Hlubočský potok (levostranný přítok) a Bukový potok (pravostranný přítok). Terén stoupá z údolního dna o více než 500 metrů – k vrcholu Javorníku v jihozápadní části MKR. Celkově převažuje zalesnění, především v jižní části MKR. Méně zastoupené odlesněné polohy jsou však kromě uvedené nivy rozšířeny i v hřebenových partiích (Nad Pláňavou, pravostranná část údolí) či v okolí Petrovy Studně na protější straně. Vyšše položené louky či pastviny nabízejí jedinečné výhledy na horský reliéf severní části Bílých Karpat.

Krajinařsky velmi hodnotné území představuje historicky velmi důležitou tranzitní trasu. V současné době zde vede silnice I. třídy č. 57 a také železniční trať obě spojující Českou a Slovenskou republiky. Na dolním toku Bukového potoka je ve svažitém terénu situováno sídlo Svatý Štěpán, rozšiřující se i do nivy Vlárky. Kromě pasekářského osídlení na Pláňavách se rozptýlená zástavba vyskytuje také v údolí Hlubočského potoka, zde však již převažují rekreační objekty. Do spodní části údolí v blízkosti státní hranice (hraniční přechod Brumov-Bylnice / Horné Srnie) zasahuje svým jižním okrajem osada Sidonie.

obr. č. B. 23: Vlárský průsmyk v blízkosti státní hranice (a stejnojmenné vlakové stanice)

V rámci MKR se nachází 4 vyhlášená ZCHÚ – PP Okrouhlá (lesní ekosystém s bohatou směsí původních dřevin v severní části CHKO Bílé Karpaty a druhově bohatá fauna hmyzu s populací tesaříka alpského), PP Hluboče (zbytek lučních porostů s výskytem ohrožených druhů rostlin, především vstavačovitých), PR Lazy (Jedno z nejlépe zachovaných společenstev karpatských přepásaných luk v oblasti Bylnice s výskytem ohrožených druhů rostlin, především orchidejí), PP Chladný vrch (zbytek původních bukových porostů, které mají význam pro vývoj populace tesaříka alpského a dalšího hmyzu).

MKR A.21 – Sidonie

Svébytně obtížně dostupné (velmi periferní) území rozkládající se při státní hranici se Slovenskem. Jedná se o pravobřežní část údolí Vlárky, která v dílčím úseku protéká Slovenským územím a jejíž spodní tok tvoří státní hranici. Ve Vlárském průsmyku se vlévá do Vlárky. Téměř zcela lesnaté území člení krátká strmá boční údolí drobných pravostranných přítoků. Vrcholové části hřbetu oddělující údolí Vlárky a Bylničky jsou odlesněné a poskytují výhledy na scenérie Bílých Karpat (okolí samot Uhlisko, Jelínka).

Spodní úsek údolí Vlárky vyplňuje v délce několika kilometrů rozvolněná zástavba (soustředěná ve shlucích) bývalé sklářské osady Sidonie.

V jižní části MKR se nachází vyhlášená PR Sidonie chránící autochtonní bukový porost na živném stanovišti, které je typické pro střední polohy Bílých Karpat, s druhově rozmanitými společenstvy hmyzu.

MKR B.1 – Údolí Štávnice

Horní část úseku údolí Štávnice (Luhačovického potoka) v rámci CHKO. Větší část MKR se rozkládá v levostranné části údolí Štávnice. Oproti níže položenému úseku údolí toku v okolí Luhačovic (MKR B.2) tyto svahy nedosahují takové sklonitosti a ve svých nižších partiích jsou převážně odlesněny. Zalesněné vrcholové části údolí formují velmi výrazný zelený horizont, na kterém nejvýrazněji vystupují elevace Kameničná a Uhliska.

Štávnice zde přibírá několik menších přítoků, z nichž největší je pravostranný potok Olše, v jehož spodním úseku je trasována silnice II/492, jež tvoří také hranici CHKO. Zřetelným rysem krajiny je členitost lesních okrajů, která je charakteristická rovněž v západní části, kde se MKR rozšiřuje rovněž na pravý břeh Štávnice (pod soutokem s Olší). Lesního komplex je rovněž členěn menšími bezlesými enklávami. V západní části MKR směrem k Luhačovicím se údolí toku mírně zužuje. Převažující harmonický charakter prostoru dotváří menší lesní formace (výběžky, popř. remízy), doprovodu vodotečí a významně rovněž přechodová zeleň na okrajích sídel – zahrady a sady vyskytující se i v extravilánu sídel.

Větší část toku Štávnice prochází zastavěným územím sídel (Slopné, Sehradice, Dolní Lhota), značná část toku Olše také (Horní Lhota, Dolní Lhota). V lesním komplexu na východních svazích se vyskytuje několik samot (Uhlisko, Mokré, Miloňov, Vrchy). Obraz krajiny v údolí Luhačovického potoka poškozují rozlehlé výrobní areály při okrajích sídel, popř. i ve volné krajině.

MKR B.2 – Luhačovice-okolí

Převážně lesnaté území v levostranné části spodního úseku údolí Štávnice (Luhačovického potoka) v rámci CHKO. Městská zástavba Luhačovic zasahující do CHKO tvoří samostatně vymezené MKR (B.3). Velmi svažité terén svahů nad levým břehem Luhačovického potoka prořezává několik drobných přítoků (Gáborka, další bezejmenné), které na své krátké trase překonávají poměrně značné převýšení. Vrcholová část – východní hranice MKR vytváří velmi výrazný zelený (lesnatý) horizont, vnímatelný především z protější strany údolí. Terén zde vystupuje o cca 150 metrů nad tok Štávnice (cca 450 m n. m.), nejvýše pak v severovýchodní části MKR, kde se nachází dominanta vrchu Obětová s telekomunikačním stožárem na vrcholu. Na menším návrší nad soutokem Štávnice s Pozlovickým potokem – Jestřabí hoře stojí výrobní areál (MORAPRIM, s.r.o.) s dominantou komína s výškou přesahující 60 metrů.

Odlišný ráz od převažujícího přírodního má severní část MKR v okolí Luhačovické přehrady a jižní část MKR s otevřenými odlesněnými partiemi. Specifický charakter má především okolí Luhačovické přehrady, která samotná tvoří výrazný kontrastní prvek v krajině (plochá hladina pod zalesněnými svahy). V nejbližším okolí přehrady (hráze) se vyskytuje početná rekreační zástavba zahrnující i objekty většího měřítka (hotely). Dále od hráze přistupují objekty individuální rekreace v několika menších osadách. V této části na přechodu do sousedního MKR B.1 nabývá zdejší kulturní krajina díky menšímu měřítku ploch (členitější krajinné struktuře) harmonického charakteru. Součástí MKR je i lokalita Dolní Lhota-Lipska, pro kterou bylo zpracováno samostatné hodnocení KR. Tento dílčí prostor nereprezentuje v rámci oblasti krajinného rázu Luhačovického Zálesí segment krajiny zásadního významu.

obr. č. B. 24: Vodní nádrž Luhačovice v pohledu z hráze

MKR B.3 – Luhačovice

Dílčí část zástavby města Luhačovice zasahující na území CHKO. Jedná se o tři segmenty souvisle, jež jsou součástí zastavěného území města jako celku. Ve většině se jedná rodinnou zástavbu a lázeňské domy.

MKR B.4 – Petrůvka

MKR vymezené rozvodí přítoků Olšavy. Severní, téměř zcela zalesněnou část odvodňuje potok Petrůvka, jenž nedaleko nad vodní nádrží Luhačovice vlévá do Štávnice. Z jižní rozlehlejší části vody odvádí Kladenka, levostranný přítok Olšavy. V nejvyšší rozvodné poloze oddělující obě tyto části je lokalizována obec Petrůvka. Z odlesněného exponovaného okolí obce jsou možné dálkové výhledy směrem na hraniční hřebeny Bílých Karpat i směrem do vnitrozemí na reliéf Vizovických vrchů.

Jižní část MKR v povodí Kladanky (a blízké okolí Petrůvky) se vyznačuje zřetelně členitější krajinnou strukturou a větší mozaikovitostí. Krajinný obraz utváří vysoký počet tvarově rozmanitých vegetačních prvků – lesních porostů s členitými okraji, remízů, liniových formací s vazbou i bez vazby na říční a cestní síť, skupinové zeleně i solitérů. Místy se se vyskytují sady i ve volné krajině, hojněji však při okrajích sídel (ve velkém rozsahu zejména u Petrůvky). Kromě Petrůvky se v rámci MKR nachází ještě malá osada Ještí. Při jižní hranici zasahuje do MKR svojí severní částí sídlo Kladná-Žilín. Severní okraj tohoto sídla tvoří účelový areál, jehož projev v krajině eliminuje početná diferencovaná zeleň v okolí.

obr. č. B. 25: Pohled od osady Ještí k jihovýchodu; v pozadí hraniční hřeben Bílých Karpat

Severně od Petrůvky byla vyhlášena přírodní památka U Petrůvky (krajinařsky hodnotné členité území s výskytem vstavače obecného; populace modráška očkovaného a modráška bahenního).

MKR B.5 – Nevšová

Kotlina na horním toku Říky, která v severní části MKR pramení (poblíž samoty Řezníček). V severojižním směru protažené údolí má harmonický ráz. Okrajové výše položené části jsou téměř po celém obvodu MKR zalesněny. Směrem po svahu do údolí lesní porost sestupuje diferencovaně, přechod zemědělských ploch s téměř rovnocenným zastoupením orné půdy a travních porostů a lesa je členitý. Výskyt rozptýlené zeleně v otevřených zemědělských plochách je zde nižší, výrazným prvkem je vegetační doprovod podél toku Říky. Liniová zeleň je vázána rovněž na krátké přítoky stékající z okolních svahů.

Přibližně ve středu MKR je podél toku rozložena zástavba Nevšové. Bohatá okrajová či přechodová zeleň (sady) sídlo organicky začleňuje do okolního krajinného rámce, a to včetně výrobního areálu umístěným příznivě na jeho jižním (spodním) okraji.

obr. č. B. 26: Kotlina Říky se zástavbou Nevšové v pohledu z východních svahů (turistická cesta do Slavičina)

MKR B.6 – Lipová

Svémi znaky (typologicky) velmi blízké území sousednímu MKR B.5. Širší sníženina dvou kratších toků – Lukšíny na západě a Lipovského potoka na východě, které odděluje mírný převážně bezlesý hřbet s elevací Nad Loštím. Celá západní část a z většiny i východní část MKR jsou souvisle zalesněny (zelené horizonty) s častými výběžky porostů směrem do údolí. Střední část mezi oběma uvedenými toky pak tvoří široký převážně odlesněný koridor. V jeho rámci se vyskytují menší lesní celky, převažují však větší plochy pastvin či luk, zřídka členěné mimolesní zelení. Oba zmíněné toky a levostranný přítok Lipovského potoka mají souvislý vegetační doprovod.

Ves Lipová je do okolní krajiny dobře včleněna. Významně tomu napomáhá hojná okrajová zeleň s velkými plochami sadů, především v severní části sídla. Rušivým prvkem je výrobní areál v izolované pozici západně od sídla, který krycí zeleň postrádá.

obr. č. B. 27: Kotlina Lipovského potoka s Lipovou v pohledu z elevace Nad Loštím; v pozadí na horizontu Haluzice

MKR B.7 – Rudice

Méně rozlehlé MKR nacházející se v jihozápadní části OKR Luhačovické Zálesí (při západní hranici CHKO) v okolí obce Rudice. Východní hranice MKR (zároveň hranice OKR) je vedena po administrativní hranici obce (z větší části lesním porostem).

Převážná část mírně k západu či k jihozápadu (od Rudického vrchu) skloněného otevřeného území je tvořena plochami orné půdy, bez většího členění. Přechod lesního komplexu a zemědělské půdy ve východní části MKR je zřetelný.

Západní hranici MKR (a CHKO) tvoří silnice, podél níž je rozložena zástavba Rudic. Vcelku kompaktní sídlo se zachovalou urbanistickou strukturou do okolní krajiny začleňuje okrajová zeleň zahrad a zejména sadů lemujících jej po celém obvodu.

MKR B.8 – Přečkovice

Údolí Kladenky pod Přečkovici před jejím vstupem na Bojkovicko (OKR C – Uherskobrodsko). Přírozené ose symetrického údolí – toku Kladenky se souvislým vegetačním doprovodem konkuruje silnice II/496 trasovaná v blízkosti pravého břehu toku.

Obě strany údolí se liší v krajinném pokryvu, resp. lesnatosti. Východní svahy jsou s výjimkou levobřežních partií nad Přečkovici bezlesá, pokrytá loukami. Západní svahy naopak z větší části pokrývá les, níže položené část svahů jsou však rovněž odlesněny, s výskytem menších lesních porostů.

Při severní hranici MKR (a CHKO) se na toku Kladensky nachází ves Přečkovice s dochovanou urbanistickou strukturou (bez většího rozvoje zástavby v poválečném období) s velkými plochami sadů, především však vně CHKO. Jižně od sídla v izolované poloze stojí zemědělský areál bez krycí zeleně. Jeho vizuální působení je díky poloze v nejnižších partiích území nízké.

MKR B.9 – Rudimov

MKR rozkládající se v údolí Třešňůvky a v sousedním údolí jejího bezejmenného pravostranného přítoku. Obě údolí zde pramenících toků odděluje mírný hřbet s nejvyšším bodem na elevaci Kamenná. Území má lesozemědělský ráz, přičemž více lesnatá je jižní část MKR mezi oběma uvedenými toky a také jihovýchodní část MKR – komplex lesů na elevaci Ploští. Méně lesnatá severní část MKR se vyznačuje vysokým podílem travních porostů na ZPF. I zde je má lesní půda nezanedbatelný podíl, tvoří ji menší porosty či lesní výběžky. Typická je členitost lesních okrajů lesních celků.

Osídlení v harmonické krajině údolí Třešňůvky bez větší frekvence pohybu reprezentuje Rudimov v severovýchodní části MKR na horním toku Třešňůvky. Sídlo obklopuje velmi hojná obvodová zeleň, jež eliminuje i projev výrobního areálu v jihozápadní části sídla. V severozápadním cípu pak do MKR zasahuje svou jižní částí Kladná-Žilín (Kladná).

obr. č. B. 28: Pohled ze silnice do Slavičina; v popředí Rudimov; na svazích nad vsí menší lesní celky

MKR B.10 – Vasilsko

Téměř neosídlené území v pramenné oblasti potoka Vasilsko a Blyštice (či Hluboká), které si uchovaly přírodě blízký charakter (morfologii, vegetační doprovod). Větší část území je lesnatá.

Větší plocha bezlesí se rozprostírá v jižní části MKR. Zde na mírném návrší mezi obě výše uvedenými potoky stojí samota Vasilsko, bývalý panský dvůr. V místě dříve stávala ves Vasily, uváděná již roku 1141, jež zanikla v průběhu 15. století.

obr. č. B. 29: Údolí potoka Hluboké (vlevo) a potoka Vasilsko (vpravo) v jižní části MKR; v popředí samota Vasilsko

MKR C.1 – Záhorovice

Rozlehlé území na nejnižším úseku údolí Olšavy v rámci CHKO, pod Bojkovicemi. Severní část MKR odvodňuje Kladenka, která se do Olšavy vlévá na okraji Nezdenic. Údolí Olšavy představuje rozhraní Vizovických vrchů (severní část MKR) a Bílých Karpat (jižní část MKR). Jižní či jihozápadní okraj MKR tvoří výrazný hřbet s nejvyšším bodem na elevaci Valy (okrajový svah Bílých Karpat). Kladenka zde přibírá řadou drobných přítoků, Olšava pak zejména kratší přítoky stékající z okrajového svahu Bílých Karpat.

Lesnatost území je nižší, souvislý lesní pokryv je rozšířen v okrajových výše položených částech MKR. Převážná část prostoru je otevřená, z výše položených partií údolí Olšavy či Kladenky se nabízejí dálkové výhledy na pohoří Bílých Karpat včetně jejich nejvyšších částí (masív Velké Javořiny). Polohy v údolních nivách mají uzavřený charakter. Zemědělská krajina hrubší strukturu, tvoří ji často velké půdní bloky. Drobnější členění zemědělské půdy se vyskytuje v okolí zástavby Nezdenic. Přesto mimolesní v krajině je zastoupena poměrně hojně, nejvíce v okolí toku Kladenky, ale i ve volné krajině (liniové prvky). Souvislý vegetační doprovod má rovněž Olšava. Pro lesní komplexy na okrajích MKR je charakteristická vysoká členitost jejich okrajů.

obr. č. B. 30: Údolí Olšavy a Kladenky v pohledu od Hradiska (severní část MKR); v pozadí masív Lopeníku a Velké Javořiny

Údolí Olšavy pod Bojkovicemi je z větší části zastavěno sídlením zástavbou. Kromě ve směru toku protažené zástavby Záhorovic se na západní hranici MKR (a CHKO) nachází ves Nezdenice s dominantou kostela sv. Petra a Pavla v exponované poloze na pravém břehu a budovou zámku níže v údolí. Dominantním prvkem zástavby Záhorovic s bohatou zelení zahrad a sadů po obvodu je areál zemědělské výroby na západním okraji sídla s výrazným skladovým objektem kontrastního světlého zbarvení.

MKR C.2 – Údolí Třešňůvky

Krajinářsky hodnotné neosídlené území severně od Bojkovic, na dolním toku Třešňůvky až po soutok s Kladenkou. Vlastní tok Třešňůvky protéká severní částí MKR, reliéf je tak generelně ukloněn k severu či severozápadu. Po svazích směrem k severu stéká několik kratších potoků, podél jejichž toku je vyvinut lesní koridor, který se v okolí jejich pramenišť rozšiřuje. Tato konfigurace utváří specifickou členěnou krajinnou strukturu s častým střídáním lesních (pásů) a bezlesých ploch. Podobně harmonicky působí i nivní partie Třešňůvky s loukami uzavřenými okolní vzrostlou zelení.

Souvislejší lesní pokryv je rozšíření v severní, východní a jižní části MKR.

obr. č. B. 31: Nivní poloha při toku Třešňůvky (na turistické trase z Bojkovic do Přečkovic)

MKR C.3 – Bojkovice

Souvisel urbanizované území na obou březích toku Olšavy, která zde přibírá potok Kolelač (zprava) a Koménku (zleva). Bojkovice, dnes s více než 4 tisíci obyvateli je prvně uváděny ve druh polovině 14. Století (1362). Město má diferencovanou strukturu s obytnou, administrativní, komerční i výrobní zástavbou. Rozlehlé výrobní areály vyplňují především západní a východní okraj sídla. Město tvoří rovněž silniční křižovatku.

Dominantu sídla reprezentuje zámek Nový Světlov postavený na místě dřívějšího hradu na kopci nad městem (jihozápadně). V 19. století byl barokní zámek přestavěn do současné podoby ve stylu tudorovské gotiky. Stavba zámku představuje jedinečnou dominantu s vizuálním dosahem do širšího okolí, významem překračujícím hranice CHKO.

obr. č. B. 32: Bojkovice s dominantou zámku Nový Světlov v pohledu z vyhlídky Vranovy Žleby (od severu)

MKR C.4 – Pitín

Rozlehlé MKR zasahující pramennou oblast Olšavy v hraniční části Bílých Karpat a celé její údolí až k Bojkovicím či téměř po soutok s potokem Kolelač, jehož údolí zde již zasahuje do Vizovických vrchů.

Území má poměrně velké převýšení, nejvyšší vrcholové partie Bílých Karpat přesahují 700 metrů nadmořské výšky (Lokov – 738,5 m n. m.), další vrcholy pak okolo 650 metrů nad mořem (Ochoz, Hradisko, Bašta), přičemž soutok Olšavy s Kolelačem se pohybuje okolo 300 metrů nad mořem.

Převážná část území je lesnatá. Odlesněné jsou pouze nižší partie území v okolí Pitína (a Bojkovic při severozápadní hranici MKR). Zde se vyskytují rozlehlé plochy zemědělské půdy tvořené ornou půdou i pastvinami. Směrem do vyšších poloh se rozšiřují rozlehlé lesní porosty – jak směrem k hraničnímu hřebeni tak na protější stranu nad údolí Kolelače (svahy elevace Ploští). Oba lesní komplexy se vyznačují členitostí přechodu do otevřených ploch zemědělské krajiny. Plošně rozsáhlejší příhraniční lesy jsou členěny rovněž několika enklávami bezlesí. Pod jihovýchodními svahy Ploští byla na toku Kolelače vybudována vodní nádrž Bojkovice, třetí největší vodní plocha na území CHKO Bílé Karpaty.

Pitín reprezentuje poměrně rozlehlé sídlo známé díky železniční trati, jež byla z důvodu složitých terénních podmínek vedena v oblouku kolem celého sídla. Dominantou sídla s hojnou okrajovou zelení sadů je kostel sv. Stanislava postavený v exponované poloze nad vsí, uplatňující se v širším okolí i díky světlému provedení fasády.

obr. č. B. 33: Kotlina Olšavy s Pitínem v pohledu ze silnice do Hostětína

MKR C.5 – Hostětín

Horní tok Kolelače, jenž zde překonává rozhraní Bílých Karpat a Vizovických vrchů. S výjimkou východní hranice je po obvodu MKR rozšířen lesní porost – ve vazbě na členitější terén v okolí vodních toků, pramennou oblast Kolelače a jeho pravostranný přítok tekoucí v severní části MKR. Méně členitý terén je využit zemědělsky, vzhledem k dobrým sklonitostním poměrům převážně jako orná půda. Místy se v otevřených polohách vyskytují menší lesní celky, oba toky protékající volnou krajinou mají souvislý vegetační doprovod. V některých částech – ve vazbě na zástavbu Hostětína má členění zemědělské půdy drobnější měřítko. Samotný Hostětín lokalizovaný v mělké kotlině je do okolní krajiny velmi organicky začleněn díky velmi hojně zelení sadů.

obr. č. B. 34: Zemědělsky využitá krajina severozápadně od Hostětína

MKR C.6 – Šanov

Protáhlá sníženina Rokytenky – toku pramenícího v blízkosti státní hranice pod vrcholem Bašty, elevace na hraničním hřebenu Bílých Karpat. MKR tvoří okrajovou část Uherskobrodsko (OKR) a

Valašska. Výše položená část údolí je zalesněná, lesní porosty obklopují MKR (údolí) prakticky po celém obvodu – v jeho vyšších částech (zelené horizonty). Paralelně s tokem Rokytenky zde pramení a protéká její bezejmenný přítok, který se do Rokytenky zprava vlévá na horním konci Šanova. Svažité údolní terén mimo les pokrývají ve velké převaze pastviny, místy členěné mimolesní zelení (remízy, skupiny dřevin). K hodnotnému estetickému působení přispívá vedle uvedených přírodních dispozic tak uzavřenost prostor či jeho patrná odlehlost.

Ves Šanov je významně predisponována údolní morfologií, byť došlo později k rozšíření její zástavby i výše do svahů, včetně výrobního areálu v nejvyšší části sídla. Cenným znakem je zeleň zahrad a sadů vystupující místy vysoko do svahů.

obr. č. B. 35: Údolí Rokytenky se Šanovem v pohledu ze západních svahů

MKR C.7 – Krhov-Bzová

MKR zahrnuje povodí Bzovského potoka (včetně Volovského potoka) po soutok s Koménkou. Bezejmenný pravostranný přítok Koménky tvoří západní hranici MKR. Rozlehlé svažité území na pomezí Vizovické vrchoviny a Bílých Karpat stoupající k hlavnímu bělokarpatskému hřebenu (vrch Lokov) je z větší části odlesněno. Rozsáhlé otevřené partie na svazích poskytují dálkové výhledy do podhůří Bílých Karpat či na Bojkovice. Lesnaté jsou okrajové hřebenové polohy včetně svahů na jižní a východní straně, částečně také na severu.

Otevřené polohy s převahou pastvin jsou členěny výraznými prvky liniové zeleně – vázané jednak na vodoteče či cestní síť (aleje), vedle nich se zde však vyskytují i vícečetné často protáhlé relikty mezí, nejviditelněji severně od Bzové. Místy jsou přítomny i solitéry. Přesto jednotlivé plochy zemědělské půdy dosahují často značné rozlehlosti, zejména v levostranné části mělkého údolí Bzovského potoka. Specifickým prvkem v krajině je aktivně provozovaný kamenolom nad Bzovou, který se díky lesům po celém svém obvodu v krajinné scéně zřetelněji neuplatňuje.

obr. č. B. 36: Rozlehlé plochy luk a pastvin v mělkém údolí Bzovského potoka

Obě zdejší sídla jsou situována v údolí toků – Bzová podél Bzovského potoka, Krhov podél Valovského potoka až po je soutok s Bzovským potokem. Přechod obou sídel do okolní otevřené krajiny formují bohaté sady. Při okrajích své zástavby, resp. mezi oběma sídly je rozšířena účelová zástavba, jejíž projev v krajině částečně eliminuje blízká zeleň vázaná na tok Bzovského potoka (do západních směrů).

MKR C.8 – Komňa

Kotlina Koménky zahrnující téměř celý její tok až po soutok se svým bezejmenným pravostranným přítokem, který tvoří východní hranici MKR. Údolí Koménky rozkládající se na přechodu Bílých Karpat a Vizovické vrchoviny je převážně odlesněná, lesní pokryv je rozšířen při jižní (nad Komňou) a celé západní hranici MKR, jíž tvoří okrajový hřbet Bílých Karpat. Z okrajového lesnatého hřbetu stékají krátké levostranné přítoky, na něž je vázaná zeleň i vně lesního porostu. Mimo ni plochy pastvin a luk člení i další tvarově rozmanité formace mimolesní zeleně. Protější strana údolí má homogennější ráz, i zde se však místy vyskytují členící prvky (v blízkosti lesa), mj. i zbytky mezí jako pozůstatek dřívější parcelace.

Zástavba Komňi s několika hodnotnými stavbami (kromě kostela a dalších staveb také muzeum a památník J. A. Komenského) a s bohatou zelení při okraji je situována do údolí toku. Výše nad vsí byl postaven zemědělský areál, jenž se uplatňuje v četných výhledech v rámci MKR. Na elevaci Hrádek nad tokem Koménky v západní části MKR stojí Zřícenina hradu Zuvačov. V jihozápadní části MKR se nachází provozovaný kamenolom Bučník s patrnými projevy těžby do okolní krajiny.

obr. č. B. 37: Údolí Koménky v pohledu od jižních svahů nad Komňou

MKR C.9 – Bystřice pod Lopeníkem

Území nacházející se při západní hranici CHKO na pomezí (okrajových svazích) Bílých Karpat a méně členitého reliéfu Vizovické vrchoviny. Tato část okrajových svahů Bílých Karpat (východní část MKR) představuje pramennou oblast Nivničky a jejích menší přítoků (Pivný potok). Okrajové svahy Bílých Karpat jsou téměř v celém rozsahu zalesněny, vytvářejí výrazný lesnatý horizontníze položené méně sklonité partie jsou naopak bezlesé. Zemědělskou půdu tvoří rozlehlé plochy travních porostů i orné půdy. Mimolesní zeleň je vázána především na vodní toky a cesty, v severní části MKR se místy vyskytuje mimolesní zeleň i v plochách pastvin. Přechod obou hlavních typů (les, zem. půda) je zde poměrně zřetelný. V západním cípu MKR se nachází vodní nádrž Ordějov, s plochou cca 16 ha druhá největší vodní plocha v rámci CHKO (hranice CHKO prochází vodní plochou).

Umělou osu prostoru tvoří silnice I. třídy č. I/50, významná dopravní tah zajišťující tranzit se Slovenskem. Severně od této silnice je podél toku Nivničky rozložena zástavba obce Bystřice pod Lopeníkem. Přechod sídla do volné krajiny formují po celém obvodu zahrady a sady, v prostoru mezi jižním okrajem zástavby a silnicí I/50 je dochována historická parcelace (záhumenicová plužina).

MKR C.10 – Suchá Loz

K severu ukloněné území na rozhraní Bílých Karpat a Vizovické vrchoviny. Při severní hranici MKR protéká Nivnička, do které se vlévá několik kratších přítoků s upravenými koryty přitékající z hor (Zášinský potok, Podlužanský potok, Hradecký járek). Nejvýše položené části území s nejvyšší kótou na Studeném vrchu (646,4 m n. m.) jsou pokryty souvislým lesem, níže položené zemědělsky využitě polohy se vyznačují specifickou geometrizovanou krajinnou strukturou a diverzitou. Zemědělská půda je členěna do bloků, jež místy lemují liniové prvky vzrostlé zeleně (větrolamy). Západní část MKR podél levého břehu Hradeckého járku s menší nádrží na horním toku pak vyplňují rozlehlé plochy sadů

členěné do pravidelných různě velkých bloků. Specifickou esteticky hodnotnou enklávu pak tvoří prostor nad sady v jihozápadní části MKR – luční plocha se zelení solitérů – listnáčů.

Zástavba obce Suchá Loz sleduje průjezdní cestu (a ze značné části také tok Nivničky), která tvoří hranici CHKO. Na hranici MKR (a CHKO) stojí výrobní areál (pila) v místě bývalé vsi.

V lesním porostu na okrajových svazích Bílých Karpat se nachází přírodní rezervace Horní louky, předmětem jejích ochrany zbytek květnatých lučních společenstev se sukcesními stádii dřevin.

MKR C.10 – Korytná

Údolí Korytenky a Lubné na okrajových svazích Bílých Karpat, resp. na jejich přechodu do Vizovických vrchů. Morfologické členité území je v nejvyšší části ohraničené odlesněným hřbetem poskytujícím výhledy do podhůří i vnitřku hor (vlastní hřbetnici pokrývá úzký liniový porost). Krajina v této části svahů Bílých Karpat je rovněž charakteristická členitou krajinnou strukturou. Tu utvářejí rozlehlé lesní komplexy s členitými okraji – sklonité polohy v jihovýchodní, východní jihozápadní a severovýchodní části, menší lesní celky, plochy pastvin a luk s hojnou mimolesní zelení, orné půdy (především severní část MKR), popř. i drobné vodní plochy (menší rybníky Podsed'ák, Lubná). Krajinařsky hodnotné jsou především otevřené partie údolí Lubné s roztroušenou liniovou zelení orientovanou po svazích či menšími remízky na levém břehu a enklávami luk lemovaným břehovým doprovodem a okrajem lesa na pravobřežních svazích. Výrazná liniová je vázána na cestní síť. Uzavřené enklávy bezlesí se vyskytují i ve vyšších polohách v jihovýchodní části MKR.

Celkový kolorit prostoru dotváří v kotlině Rokytenky usazené sídlo Rokytná s okrajovou i vnitřní (vzhledem k urbanistické struktuře) zelení zahrad i sadů vystupující i dalece do volné krajiny. Rozsáhlý výrobní areál ve východní části sídla se díky poloze při toku Rokytenky a hojně zelení po celém svém obvodu v širších výhledech neuplatňuje.

V jižní výše položené části MKR byla vyhlášena přírodní rezervace Nové louky, chránící zbytek květnatých lučních společenstev s několika mokřady a sukcesními stádii dřevin s výskytem ohrožených druhů živočichů a rostlin, především orchidejí.

obr. č. B. 38: Pohled do údolí Korytnice ze silnice do Strání; ve střední části snímku Korytná

MKR C.12 – Slavkov-Horní Němčič

Údolní sníženina na okrajových svazích Bílých Karpat odvodňovaná tokem Okluky (přítok Moravy) – hornoněmčanská kotlina. Z větší části přirozený tok Okluky (po zastavěném území Horního Němčič) pramení na severovýchodních svazích vrchu Lesná, jenž se nachází při jižní hranici MKR. Jižní nejvýše položená část MKR (nad prameny toku Okluky a jeho přítoků) představuje krajinařsky mimořádně hodnotné území. Vyskytují se zde větší plochy luk se solitéry vzrostlých listnáčů (duby). Byl zde vyhlášen i větší počet zvláště chráněných území (viz níže).

Nižší partie svahů na horních tocích jsou souvisle lesnaté, dále severu přechází lesy s členitým okrajem do otevřené zemědělské krajiny – do široké údolní sníženiny, z jejichž svahů Okluky přibírá další kratší přítoky. V blízkosti lesního okraje se rovněž vyskytují cenné krajinné segmenty s rozptýlenou zelení, podél vodních toků a místy cest jsou vegetační doprovody.

V severní části MKR je při toku Okluky lokalizována zástavba sídel s typickou ulicovou urbanistickou strukturou Horní Němčí a dále po proudu Slavkov. Obě sídla s hojnou zelení zahrad a sadů mají v severní části umístěn rozlehlý výrobní areál. V případě Slavkova tvoří výrobní objekty na severním okraji (již vně CHKO) výraznou negativní krajinnou dominantu uplatňující se v pohledech z větších vzdáleností. Velké plochy sadů jsou přítomny rovněž na levostranných svazích údolí Okluky nad Horním Němčí.

V jižní části MKR se nachází několik vyhlášených zvláště chráněných území. Národní přírodní rezervace Porážky v jižním cípu MKR (na hranici s MKR E.1) představuje krajinařsky velmi hodnotný komplex typických květnatých druhově bohatých luk, lokalita četných chráněných a ohrožených druhů rostlin a živočichů. Na luční společenstva a lesní okraje jsou vázány rozmanité druhy bezobratlých. Přírodní rezervace Dolnoněmčanské louky a přírodní památka Bahulské jamy (na rozhraní s MKR C.15 a MKR C.16) chrání nejzachovalejší zbytek luk původního komplexu Lesné s výskytem ohrožených a chráněných druhů rostlin a živočichů. Přírodní památka Sviní hnízdo chrání komplex tvořený typickou lesní vegetací středních poloh Bílých Karpat; lokalita významná pro vývoj jasoně dymnivkového. Předmětem ochrany přírodní památky Uvezené je druhově bohatý věkově rozrůzněný smíšený listnatý les v členitém terénu se sesuvy, vrstevnatými prameny a mokřady. Přírodní památka Za lesem chrání část lučního komplexu na severovýchodním svahu vrchu Lesná s výskytem šafránu bělokvětého. Přírodní rezervace Drahy reprezentuje bývalou pastvinu na jižním okraji Horního Němčí s teplomilnými travinobylinnými společenstvy na skeletických půdách, se zbytky sadu a se třemi mokřady a výskytem mnoha chráněných a vzácných druhů rostlin a živočichů.

MKR C.13 – Boršice u Blatnice

Pramenná oblast Slavkovského potoka, Boršického potoka a Svodnice. Slavkovský potok přibírá Boršický (již vně CHKO) a později se vlévá do říčky Okluky, Svodnice odtéká samostatně až do Moravy. K severu či k severozápadu skloněný terén je z (mírně) větší části odlesněný. Souvislý lesní porost vyplňuje východní část MKR – převážnou část údolí Slavkovského potoka a nejvyšší část údolí Boršického potoka. Lesní zeleň se vyskytuje rovněž na vyšším toku Svodnice, avšak nikoliv v takovém plošném rozšíření. Mírně členitý níže položený odlesněný reliéf pokrývají travní porosty, směrem k hranici CHKO roste podíl orné půdy. Jednotlivé plochy zemědělské půdy dosahuje značné velikosti, mimolesní zeleň se vyskytuje především v okolí vodotečí (doprovody), popř. cest či při okrajích lesních porostů (skupiny, solitéry).

Boršice u Blatnice zasahující z větší části svojí zástavbou do CHKO. Sídlo má dochovanou urbanistickou strukturou návesní ulicovky se zahradami a sady při okrajích, popř. i dále od sídla.

MKR C.13 – Březová

Údolí Hrubáru před státní hranicí. Hrubár (na Slovensku Bošáčka) pramení výše v údolí – pod Lopenickým sedlem. Převážně otevřený prostor členité údolní sníženiny je poskytuje výhledy na jádrovou část CHKO – masív Velkého Lopeníku. Odlesněné nejsou pouze nejnižší partie v okolí potoka, otevřené polohy luk či pastvin vystupují i výše do svahů popř. až do vrcholových částí (Doubrava). Souvislejší zalesnění, s výběžky na okrajích, je rozšířeno více na západních svazích údolí a také v severní části MKR (svahy Studeného vrchu). Východní svahy jsou lesnaté až ve svých vyšších částech, jež náleží již do sousedního MKR D.6 (oblasti krajinného rázu Moravské kopanice). Na svazích údolí je rovněž rozšířena lesní zeleň menších lesních celků, jež přecházejí do skupinových formací i solitérů. Krajinařsky velmi hodnotný prostor dotváří četné protáhlé liniové prvky jdoucí po svazích a také sady ve

volné krajině. Výběžky lesa a liniové porosty jsou vázány často na kratší zde pramenící přítoky Hrubáru, výrazný doprovod má i jeho samotný tok. Ve spodní části údolí je v dílčím segmentu údolí dochována

Zeleň sadů i zahrad formuje přechod i intravilán Březové – sídla situovaného při toku Hrubáru. Ústřední dominantu sídla, dobře identifikovatelnou z četných výhledových míst, představuje kostel sv. Cyrila a Metoděje na křižovatce cest v horní části zástavby. V dolní části MKR se vyskytuje zástavba i mimo zastavěné území sídla – usedlosti při cestě k hranici a pozdější rekreační zástavba při toku Hrubáru. Rozlehlý výrobní areál na dolním okraji zástavby se vizuálně uplatňuje pouze v dílčí části prostoru.

V severní části MKR se nachází vyhlášená přírodní památka Cestiska, jejímž předmětem ochrany jsou bývalé pastviny na severozápadním okraji Březové s luční vegetací na skeletovitých půdách, lokalita vzácných a ohrožených druhů živočichů. Na západních svazích údolí Hrubáru byla vyhlášena přírodní památka Dubiny - louka pod lesem na východním úbočí kopce Doubrava; krajinařsky hodnotné území s rozptýlenou zelení a se zachovanými společenstvy květnatých luk, lemů a mokřadem.

obr. č. B. 39: Údolí Hrubáru v pohledu z hřebenové partie mezi údolím Hrubáru a Klanečnice (od jihovýchodu); v pozadí masív Velkého Lopeníku

MKR C.15 – Strání

Široká terénní sníženina – údolí Klanečnice se svými přítoky. Rozlehlý prostor je z velké části (cca poloviny) souvisle odlesněn – níže položené partie. De facto se jedná o téměř zcela uzavřenou enklávu zemědělské krajiny, z níž vycházejí dva bezlesé koridory – první na jihovýchodě přes Novou horu, druhý pak na severu přes hřeben do podhůří Bílých Karpat (ke Korytné). Jihovýchodní část MKR zaujímá masív Velké Javořiny se zalesněnými svahy (s přírodě blízkými porosty) – údolí Svinárského potoka, který se vlévá do Klanečnice v Květné. Velká Javořina (970 m n. m.), nejvyšší vrchol celého pohoří Bílých Karpat, představuje prostorovou dominantu identifikovatelnou v území dalece překračující měřítko MKR i Bílých Karpat. Její snadné identifikaci napomáhá 130 metrů vysoký vysílač na jejím odlesněném vrcholu. Směrem k východu hraniční hřeben pokračuje přes vrchol Jelence (925,1 m n. m.), druhé nejvyšší hory v Bílých Karpatech, od něhož prudce klesá (o téměř 600 metrů) do údolí Klanečnice s hraničním přechodem Strání / Moravské Lieskové. Horský či podhorský charakter má především zmíněné zařízle údolí Svinárského potoka se soustavou krátkých bočních údolí.

Lesní porosty rozšířené ve vyšších partiích (zelené horizonty) údolí se vyznačují členitostí lesního okraje, četnými výběžky. Na více místech přechod lesa do otevřených poloh zjemňuje mimolesní zeleň – skupinové formace, solitéry. V nižších partiích svahů se vyskytují menší lesní celky rovněž s členitým obvodem a četnými výběžky (okolí Květné), i zde je často přítomna rozptýlená zeleň, včetně liniových formací (více v jižní části MKR). V bilanci půdy převažuje půda orná, podíl pastvin a luk je však vysoký (větší rovněž v jižní části MKR). Ojedinelou vodní plochu v MKR reprezentuje menší rybník Žabka na horním toku Klanečnice.

Otevřená krajina velkého měřítka v podhůří nejvyšších částí pohoří představuje historicky důležitý migrační koridor. V současnosti zde prochází silnice I. třídy č. 54, důležitá spojnice jižní části Moravy se

Slovenskem. Velkou část délky údolí vyplňuje zástavba Strání zahrnující místní část Květná – sahající až ke státní hranici. Jedna z největších obcí v CHKO se vyznačuje diferencovanou typologií zástavby včetně bytové zástavby či průmyslových areálů (mj. sklárna). Tradiční dominantu reprezentuje kostel Povýšení sv. Kříže stojící v horní části sídla, která se i díky svému kontrastnímu zbarvení fasád uplatňuje v četných výhledech u extravilánu. Velmi cenným rysem je dochovanost historické parcelace zemědělské půdy ve značném plošném rozsahu (sady v severní části – okolo Strání). Zeleň sadů a zahrad pak utváří přechod do volné krajiny po obvodu větší části sídla - kromě jižní části, kde na zástavbu (Květné) přímo navazují lesní porosty.

obr. č. B. 40: Údolí Klanečnice v pohledu od severovýchodu; v pravé části snímku Jelenec a Velká Javořina; v levé části snímku masív Velkého Lopeníku; níže v údolí Květná

Ve vrcholové části pohoří byla vyhlášena plošně rozsáhlá národní přírodní rezervace Javorina s původními listnatými porosty v masivu Velké Javořiny tvořené především květnatými bučinami a suťovými porosty, mající ve své vrcholové části pralesovitý charakter. V rámci MKR se pak vyskytují další ZCHÚ – PR Nová hora (zbytek květnatých luk s mozaikou mokřadů, lesíků a ostrůvků křovin; Výskyt mnoha chráněných a vzácných druhů rostlin a živočichů), PP Mechnáčky (široký travnatý žleb místy porostlý keři a stromy, nad údolím Svinarského potoka; zbytek společenstev květnatých luk původně s několika mokřady, které však v posledních letech vyschly), PP Záhumenice (Druhově bohaté bělokarpatské louky s populací hrachoru panonského a snědovky kulatoplodé na pravém břehu pravostranného přítoku potoka Klanečnice a PP Hrnčárky (silně svažité a členitá louka s teplomilnou vegetací a rozsáhlým prameništěm nad vodní nádrží Žabka, na levém svahu horní části údolí Klanečnic s výskytem chráněných druhů rostlin a živočichů).

MKR C.16 – Pod Velkou Javořinou

Morfologicky členité území pod masívem Velké Javořiny – pramenná oblast Jamného potoka a Kamenného potoka, zdrojnic Veličky. Souvisle zalesněný prostor vrcholové části a svahů hlavního hřebene Bílých Karpat. Z jihu vymezuje MKR úsek hraničního hřebenu Bílých Karpat mezi Velkou Javořinou a Durdou (842 m n. m.). Neosídlené území horského a podhorského charakteru bez větší frekvence pohybu se vyznačuje především zachovalostí přírodních znaků.

Při západní hranici MKR se nachází přírodní rezervace Vápenky, jejímž předmětem ochrany je zachovalá ukázka typického lesního společenstva Bílých Karpat – bučiny s ostřicí chlupatou.

obr. č. B. 41: Vrcholová část hřebene Bílých Karpat (zleva) s Jelencem, Velkou Javořinou a Durdou; pohled z hřebene mezi údolí Hrubáru a Klanečnice severně od Nové hory

MKR D.1 – Žitková

Místo krajinného rázu náležející do jádrové oblasti CHKO Bílé Karpaty (Moravské Kopanice), vyplňující její severní část na hranici se Slovenskem. Jedná se o pramennou oblast Žitkovského potoka pramenícího na východních svazích Lokova (v rámci ČR). Protější strana údolí se nachází již na území Slovenska, Žitkovský potok tvoří státní hranici pod nádrží Žitková, do Drietomice se vlévá již na Slovenském území. V území je hojný výskyt pramenišť.

Obraz krajiny v členitém hornatém terénu je ovlivněn specifickým způsobem využití krajiny, což se viditelně odráží na rozptýlenosti zástavby, vegetačních prvků v převážné části MKR a celkové struktuře krajiny s vysokým podílem luk a pastvin. Prostor s odlesněnými exponovanými polohami umožňujícími výhledy na jedinečnou scenérii horského reliéfu Lopenické hornatiny (a Slovenskou část pohoří) se vyznačuje vysokými estetickými kvalitami. Vedle dynamické krajinné scény s nejvyššími partiemi hor je pro území charakteristická i malebnost spočívající v drobnějším měřítku či mozaice prvků malého měřítku – jednotlivých domů (usedlostí), zeleně vázané na obydlí, tvarově rozmanité zeleně včetně solitérů a také vysoké členitosti lesních okrajů (hojněji v jižní části MKR). Severní část MKR je souvisle zalesněna.

Obec Žitková představuje na území CHKO jediné sídlo, jež má zástavbu situovanou v exponovaných partiích. Jádrová část sídla (s dominantním objektem bývalé školy, dnes hotelu) je identifikovatelná v dálkových pohledech. V této části došlo v poválečném období také k zahuštění zástavby.

obr. č. B. 42: Krajina na česko-slovenském pomezí v okolí Žitkové s hojnou rozmanitou zelení

Na svazích při bezprostředně při státní hranici se nachází přírodní rezervace Hutě - zachovalá mozaika luk, pastvin, lesíků a pramenišť s vysokou diverzitou teplomilných i podhorských rostlinných společenstev v oblasti Moravských Kopanic; lokalita řady ohrožených druhů živočichů a rostlin, z nichž mnohé zde mají poslední současný výskyt ve střední části CHKO. Přírodní rezervace Pod Žitkovským

vrchem reprezentuje krajinářsky velmi hodnotný rozsáhlý komplex luk a pastvin s rozptýlenou zelení, ve kterém se střídají sušší stanoviště, mokřady i stromová zeleň.

MKR D.2 – Starý Hrozenkov

Spodní úsek údolí Drietomice a Krátkovského potoka na našem území – dynamický reliéf Lopenické hornatiny. Jejich soutok se nachází cca 1,5 km před státní hranicí v dolní části Starého Hrozenkova (část Rovné). Oba toky přibírají v rámci MKR několik menších přítoků, z nichž je třeba uvést Vlčí potok severní část MKR a ve Starém Hrozenkově se vlévá zleva do Krátkovského potoka. Území má zřetelný horský ráz, resp. charakter horského průsmyku.

Poměrně rychle stoupající svahy jsou z velké části odlesněny, pokrývají pastviny a na severních svazích nad Starým Hrozenkovem také rozlehlé plochy sadů. Souvisle lesnatá je především severní část MKR (pramenná oblast Vlčího potoka), níže po toku lesy po svazích sestupují místy až na údolní dno. Na svazích jsou hojně zastoupeny i menší vegetační prvky, často liniového typu (hojněji severní svahy údolí), ale i skupinové formace či solitéry (v blízkosti lesních okrajů).

Významným rysem krajiny je trasa silnice I/50, která představuje hlavní komunikační koridor procházející pohořím Bílých Karpat. Do údolí Krátkovského potoka se silnice dostává po překonání hřebtu Komeňské vrchoviny. Starý Hrozenkov odpovídá převažujícímu typu urbanistické struktury sídel v Bílých Karpatech, s celkově kompaktní zástavbou, návesním prostorem a zelení zahrad či sadů na okraji. Kopaničářský charakter má segment krajiny na severních svazích – Rovné s typickou rozptýlenou zástavbou, členitou zelení a sady. Níže položená část Rovné se vyznačuje smíšenou zástavbou (včetně výroby). V nejspodnější části údolí bezprostředně u státní hranice (hraniční přechod Starý Hrozenkov / Drietoma) se nachází plochy dopravní infrastruktury

obr. č. B. 43: Údolí Krátkovského potoka v pohledu od Žitkové (rozcestí Boky); v údolí Starý Hrozenkov; v pozadí hřbet Mikulčina vrchu

MKR D.3 – Vápenice

Nejen krajinářsky mimořádně hodnotný prostor na horním toku Krátkovského potoka. Západní či jihozápadní hranici MKR tvoří výrazná prostorová struktura hřebtu Mikulčina vrchu (798,7 m n. m.), na jejichž příkrých svazích pramení kromě Krátkovského potoka další menší vodoteče. Výrazný vysoký hřbet vymezuje MKR rovněž na jižní straně s nejvyšší kótou na vrchu Príslop (710,9 m n. m.), severní hřbet Komeňské vrchoviny je nižší s nadmořskými výškami do 600 metrů. Pramení zde však potok Trstná, levostranný přítok Krátkovského potoka. Hranice MKR (a OKR) se zde shoduje se silnicí I/50.

Členitá a hluboká horská kotlina je z větší části zalesněna, přičemž lesní porosty pokrývající vyšší partie svahů (zelené horizonty). Přesto odlesněné polohy vyplněné loukami a pastvinami mají značný podíl a vystupují místy i vysoko do svahů – v lyžařském areálu Mikulčin vrch až k horizontu. Krajina se zde i přes plošný výskyt lesů vyznačuje členitou strukturou s velkým počtem tvarově a plošně diferencovaných enkláv – lučních či pastvin, lesní i nelesní zeleně. Nečleněné luční porosty na svazích však dosahují místy i značné velikosti – na pravém břehu Krátkovského potoka.

Vápenice reprezentuje kopaničářskou ves s převažující rozptýlenou zástavbou vystupující do okolních svahů s typickou vazbou na blízkou zeleň a hojnými sady v blízkosti usedlostí. Přírozený charakter zástavby – organické začlenění sídla do okolního krajinného rámce v dílčích pohledech poškozují zemědělský výrobní areál v jeho horní části – kromě výrazného měřítka objektů také svým kontrastním působením v krajinné scéně.

obr. č. B. 44: Údolí horní části údolí Krátkovského potoka v pohledu z cesty pod Príslopem; v levé části snímku hřbet Mikulčina vrchu

Na pravém břehu Krátkovského potoka byla vyhlášena přírodní památka Mravenčí louka (Rubaniska) – úzký pás luk a pastvin s několika mokřady podél s výskytem zvonečnicku hlavatého, hořečku žlutavého pravého a prstnatce bezového. Při severní hranici se nachází přírodní památka lom Rasová, bývalý pískovcový lom s jezírkem; lokalita probíhající sukcese vegetace. Ve střední části MKR byla vyhlášena přírodní památka V Krátkých – svažité louky v okolí dvou rybníčků s výskytem ohrožených druhů rostlin a živočichů.

MKR D.4 – Vyškovec

Převážně lesnatý prostor při státní hranici zaujímající pramennou oblast Drietomice. Široká a morfologicky členitá terénní sníženina tvoří kromě samotného údolí Drietomice také údolí většího počtu menších přítoků. Ze severní strany vymezuje MKR terénní hřbet s nejvyšším vrchem Príslop, hraniční hřbet tvoří hranici MKR v úseku Kykula (746 m n. m.) – Machnáč (vrchol již na Slovensku), následně bezejmenný hraniční tok vlévající se do Drietomice. Výrazný krajinný prvek představuje převážně odlesněný hřbet mezi Tomkovým vrchem (794,1 m n. m.) a Kykulou mající charakter protáhlého sedla. Právě tento dílčí segment území reprezentuje vizuálně exponovaný či uzlový prostor, z kterého lze přehlédnout velkou část oblasti Moravských kopanic – od masívu Velkého Lopeníku na západě po Žitkovou na severu.

obr. č. B. 45: Pohled do údolí Drietomice od pomníku americkým letcům za II. sv. války (vlevo v popředí) v blízkosti točny nad Vyškovcem; v levé části snímku v pozadí Tomkův vrch

Odlesněné polohy se vyskytují v západní části MKR - pod svahy výše uvedeného hřebtu mezi Tomkovým vrchem a Kykulou. Zde je situována zástavba Vyškovce, s dochovaným uspořádáním, další ze vsí náležející k u nás unikátnímu kopaničářskému osídlení. Zástavba sídla je z velké části „utopena“ v přebohaté členité lesní i mimolesní zeleni. Mimolesní zeleň (porostlé meze, skupiny dřevin, solitéry) a sady jsou rovněž hojně zastoupeny v plochách luk bez vazby na zástavbu. I díky odlehle poloze (na

uzlovém hřebeni v západní části MKR končí silnice) se jedná o jednu z nejosobitějších částí CHKO, unikátní harmonický prostor v měřítku dalece přesahujícím měřítko CHKO.

V jihozápadní části MKR se nachází přírodní rezervace chránící pastviny s rozptýlenými lesíky v členitém terénu místy s velkou svažitostí, s několika sesuvy a mokřady a výskytem řady ohrožených druhů rostlin. Přírodní památka Pod Hribovňou reprezentuje komplex přepásaných luk s řadou chráněných a ohrožených druhů rostlin. Jedna z posledních lokalit hořečku žlutavého v Bílých Karpatech. Přírodní památka Chmelinec chrání mokřad v údolnici potoka Drietomica na severovýchodním okraji Vyškovce s výskytem prstnatce májového a kruštíku bahenního.

.MKR D.5 – Bošáčky

Jeden z krajinařky nejcennějších prostorů na území CHKO vymezený na západě svahy masívu Velkého Lopeníku, na severu hřbetem Mikulčina vrchu, na jihu státní hranicí mezi Malým Lopeníkem (881,2 m n. m.) a Kykulou, na východní straně pak odlesněným hřbetem či protáhlým sedlem mezi Tomkovým vrchem a Kykulou. Jedná se o vrcholovou část údolí či pramennou oblast Predpolonského potoka, větší část toku protéká na Slovensku (přítok Hrubáru, na Slovensku zvaného Bošáčky).

Morfologicky členité odlehle území je z větší části zalesněno. Lesní porosty jsou často prosvětleny velkým množstvím bezlesých enkláv, tvarově i velikostně diferencovaných. Souvislejší zalesnění vyplňuje západní část MKR (svahy masívu Velkého Lopeníku) či severní část (svahy hřbetu Mikulčina vrchu). Odlesněné polohy se vyskytují převážně v nižších polohách, místy vystupuje až k vrcholovým partiím – do Lopenického sedla či na vrchol Kykuly. Tyto otevřené plochy jsou členěny velmi hojnou mimolesní zelení.

Velmi cenným rysem zdejší krajiny je dochovanost rozptýleného charakteru zástavby – kopaničářského osídlení (Lopenické Bošáčky, Vyškovecké Bošáčky) a hojnou zelení ve vazbě na jednotlivé usedlosti (sady, solitéry aj.) a celkového uspořádání krajiny s vysoce členitou strukturou. Příhraniční prostor v zázemí nejvýraznějších prostorových struktur celého pohoří Bílých Karpat tak představuje unikátní území v měřítku celé ČR.

obr. č. B. 46: Výhled z rozhledny na Velkém Lopeníku k severovýchodu; v levé části snímku hřbet Mikulčina vrchu, přecházející odlesněný hřbet směrem ke Kykule; pod ním kopaničářské osídlení (Vyškovecké Bošáčky)

V jihozápadní části MKR byla při státní hranici vyhlášena přírodní rezervace Hladké, jež chrání původní karpatské listnaté lesy s přestárlými bukovými porosty a pěnovcovými inkrustacemi, společenstva druhů bezobratlých, zejména populace kriticky ohroženého tesaříka alpského a hnízdní kolonie silně ohroženého holuba doupnáka.

MKR D.6 – Lopeník

Pramenná oblast Hrubáru – vrcholová část údolí ohraničená hřbetem Komeňské vrchoviny na severu, hřbetem Mikulčina vrchu na severovýchodě a masivem Velkého Lopeníku na jihu a jihovýchodě. Hrubár

pramení pod Lopenickým sedlem oddělujícím hřbet Mikulčina vrchu a masiv Velkého Lopeníku. Toto sedlo reprezentuje další uzlový bod, snadno zapamatovatelný prvek krajinné scény, jež zprostředkovává vizuální vazbu mezi vnitřní částí hor a československým pomezím. Jižní a jihovýchodní část MKR, kde se rozkládá robustní dominanta Velkého Lopeníku, jež zásadním způsobem formuje prostorové vztahy v krajině (vertikální měřítko) – v měřítku, jež výrazně překračuje rozsah MKR. Společně s masivem Velké Javořiny masiv Velkého Lopeníku reprezentuje nejtypičtější prostorovou strukturu pohoří Bílých Karpat, formující neopakovatelnou a jednoznačně identifikovatelnou krajinnou scenérii.

Severní část MKR je naopak z větší části odlesněn. Otevřené plochy s převahou travin (luk, pastvin) vytvářejí široký odlesněný koridor. Vzhledem k rychleji stoupající svahům na pravém břehu Hrubáru (okraj Komeňské vrchoviny) se velká většina nelesní půdy rozkládá na mírnějších níže položených levostranných svazích Hrubáru. Plochy luk jsou členěny liniovými lesní (větší šíře) i mimolesní zeleně vázané na kratší přítoky Hrubáru a také cestní sítí. I přes početnou rozptýlenou zeleň (solitéry, skupinové formace) jinde na svazích se zde vyskytují dosti rozlehlé homogenní plochy luk (zřetelně např. na svazích pod Trojákem) či orné půdy.

Esteticky hodnotnou krajinnou scénu a celkovou atraktivnost území spoluformuje kopaničářské osídlení – rozptýlenost objektů, usedlostí často dochovaného hospodářského výrazu, organicky usazených ve svažitém terénu. Podobně jako v jiných částech oblasti i zde je na jednotlivé objekty vázána listnatá zeleň, zastoupeny jsou i sady.

obr. č. B. 47: Masív Velkého Lopeníku (vpravo), Mikulčin vrch (vlevo) a kotlina Hrubáru s Lopeníkem v pohledu ze svahů pod Trojákem (severní část MKR)

V rámci MKR se nachází několik maloplošných ZCHÚ. Předmětem ochrany přírodní památky Grun travnatý svah a starý ovocný sad s výskytem mezofilních a mokřadních lučních společenstev a s výskytem ohrožených rostlinných druhů. Přírodní památka U Zvonice představuje jednu z nejlépe zachovaných pastvin v oblasti Lopeníka s výskytem ohrožených druhů rostlin na svahu se severní expozicí. Přírodní památka Kalábová chrání mokřad s výskytem ohrožených rostlin, blízká přírodní památka Kalábová 2 pak pěnovcový mokřad s vzácnými a ohroženými druhy rostlin a živočichů, zejména ostřicí Davallovou a ostřicí bílou včetně jejich biotopů.

MKR E.1 – Suchov

Místo krajinného rázu rozkládající se v severovýchodní části Hornácka. Členitý terén Suchovské vrchoviny náleží z větší části do povodí Kazivce, přítoku Jamného potoka (Veličky). Severní část – Suchovskou kotlinu odvodňuje stejnojmenný potok, jež se vlévá zleva do Svodnice (již v sousedním MKR C.13).

Morfologicky členité území reprezentuje krajinařský velmi hodnotný prostor. Zásadním způsobem se se na esteticky hodnotném působení podílí vysoká krajinná heterogenita – různorodost využití dílčích enkláv včetně rozlehlých lučních ploch s rozptýlenou zelení vzrostlých listnáčů, zejména v jihovýchodní části MKR, ale také nad Trnovským mlýnem či na západních svazích Suchovského potoka. Celkově mírně převažují bezlesé polohy (mj. s uvedenou rozptýlenou zelení). Lesní porosty vyplňují především údolní polohy. Obraz krajiny v severní části MKR v okolí Suchova pak má celistvější charakter,

vyskytují se zde velké plochy luk, byť i ty jsou místy členěny mimolesní zelení, více v nižší částech svahů Suchovského potoka.

Zástavba Suchova situovaná v protáhlé je zřetelně predisponována morfologií terénu. Protáhlé sídlo se vyznačuje dochovanou urbanistickou strukturou ulicovky s bohatou zelení zahrad a sadů při okrajích, jež vystupují výše do svahů.

Na západních svazích Suchovského potoka (při hranici MKR) byla vyhlášena národní přírodní památka Búrová chránící typickou bělokarpatskou louku s hojným výskytem kýchavice černé.

MKR E.2 – Suchovské Mlýny-Vápenky

Výrazná členitá údolní sníženina Jamného potoka (Veličky) mezi Vápenkami a Podhájskými mlýny. Přirozenou osu území v podobě vodního toku zde po celé jeho trase doplňuje silnice přibližující tento odlehlý prostor rozkládající se pod severovýchodními svahy Velké Javořiny. Výrazným rysem údolí je přítomnost bývalých mlýnů (Podširocké mlýny, Fojtické mlýny, Čerešnické mlýny, Hryzlácké mlýny, Zámečnické mlýny, Suchovské mlýny, Podhajske mlýny). Do současné doby se zástavba v údolí dosti rozšířila (obytné a rekreační stavby z poválečného období), typicky tam, kde se rozšiřuje niva toku (např. soutoková oblast s Kazivcem u Suchovských mlýnů). Ve východní nejvyšší části údolí se nachází zástavba Vápenek. Toto nevelké sídlo v odlehle poloze (uvnitř hor) se vyznačuje na území CHKO nejvyšším podílem dochovaných objektů lidového stavitelství na celkové zástavbě, charakteristických pro oblast Hornácka.

Severní svahy údolí (generelně směřujícího k východu) jsou oproti jižním více lesnaté, vyskytují se zde krajinářsky velmi cenné luční polohy s rozptýlenou zelení listnáčů (nad Čerešnickým či Suchovskými mlýny). Časté jsou i další formace mimolesní zeleně na svazích, menší lesní celky, živý projev krajinné scény podporují také členité lesní okraje. Jižní svahy pokrývají převážně rozlehlé plochy pastvin či luk, jež umožňují výhledy do dílčích segmentů údolí.

obr. č. B. 48: Údolí Jamného potoka z cesty od Fojtických mlýnů do Nové Lhoty

Při západní hranici zasahuje do MKR vyhlášená NPR Jazevčí – lokalita četných chráněných a ohrožených druhů rostlin a živočichů; krajinářsky velmi hodnotný komplex květnatých druhově bohatých luk zachovávající typický krajinný ráz harmonické krajiny Hornácka.

MKR E.3 – Nová Lhota

Téměř bezlesé území v mírně zvlněném terénu – planině nad levým břehem Jamného potoka, pramenné oblasti Lhotského potoka. Z otevřeného prostoru lze přehlédnout široké okolí – hraniční hřeben Bílých Karpat či hřbety Suchovské vrchoviny přes údolí Jamného potoka. Převažující zemědělskou půdu tvoří orná půda i travní porosty. Zemědělský charakter prostoru dosvědčuje i izolovaný výrobní areál severozápadně od Nové Lhoty. V dílčích partiích MKR se vyskytuje mimolesní zeleň – liniové prvky vázané na drobné vodoteče či cestní síť, popř. menší formace skupinek dřevin či solitérů, často při okrajích lesních porostů při hranici MKR či v okolí liniových porostů při vodotečích.

V mělkém údolí (pramenném úseku) Lhotského Potoka stojí zástavba Nové Lhoty. Přečhod sídla s protáhlou zástavbou na ulicovém půdorysu do volné krajiny utváří hojná zeleň sadů, jež se táhnou dalece

od zástavby. Cenným rysem jsou viditelně zachované pozůstatky původního členění zemědělské půdy (traťová plužina), a to i ve vzdálenějších partiích od sídla.

MKR E.4 – Grůň

Hornaté území na svazích hraničního hřebenu Bílých Karpat v úseku Durda (683, 6 m n. m.) – Kubíkův vrch (683, 6 m n. m.). Svažitý erozní reliéf je členěn zahloubenými údolími krátkých toků se značným spádem, jež představují zdrojnice Jamného potoka či Veličky. Západní svahy hlavního bělokarpatského hřebene, klesajícího od Velké Javořiny, jsou souvisle zalesněny, což posiluje jejich vjem hraniční horské hradby (zelený horizont). Dílčí segment odlišného charakteru, rovněž vysoce krajinářsky hodnotný, představují svahy pod Šibenickým vrchem (707,6 m n. m.) a Kubíkovým vrchem s horskými pastvinami členěnými bohatou tvarově rozmanitou mimolesní zelení.

MKR E.5 – Velká nad Veličkou

Rozlehlé MKR na východních svazích údolí Veličky (Jamného potoka), které protéká hlubokým údolím v jeho jižní polovině a následně při jeho západní hranici. Tok Veličky vede z větší části zastavěným územím na sebe navazujících sídel – Javorníku a níže položené Velké nad Veličkou. Zástavba Javorníku je dále rozšířena podél Hrubého potoka, od jeho soutoku s Veličkou, prakticky až k jižní hranici MKR. Větší část Velké nad Veličkou, jež nese znaky městského sídla, leží již vně hranic CHKO (mj. průmyslová zóna a sídlištní zástavba v severní části).

Nejvýše položené části území – hřbet s elevací Háj při východní hranici MKR (okraj Bílých Karpat) a elevace Hradisko na levém břehu Jamného potoka jsou zalesněny. Níže položené partie na svazích (nad zástavbou sídel) reprezentují jeden z nejhodnotnějších krajinných celků v rámci CHKO. Velmi pestrá mozaika diferencovaných ploch sadů, luk, rozmanité lesní i mimolesní zeleně formuje velmi živý krajinný obraz v plošném rozsahu, který nemá na území CHKO Bílé Karpaty analogii. Hojná mimolesní zeleň člení i plochy luk na svazích Hradiska – početné liniové prvky nad Javorníkem či neméně esteticky působivá solitérní zeleň vzrostlých listnáčů v lokalitě Jazevčí (jihovýchodní část MKR na hranici s MKR E.2).

obr. č. B. 49: Údolí Veličky s elevací Háj v pohledu z rozhledny Drahy; v popředí zástavba Javorníku

Výše uvedené plošně rozlehlý segment heterogenní krajiny na svazích pod elevací Háje byl vyhlášen jako národní přírodní rezervace Zahrady pod Hájem. Předmětem ochrany tohoto rozlehlého ZCHÚ jsou poslední zbytky lučních společenstev na slínovitých půdách v Bílých Karpatech, lokalita četných teplomilných a ohrožených druhů rostlin a živočichů; součástí rezervace je i několik soukromých záhumenek, na kterých se vyskytují velmi vzácné plevely.

MKR E.6 – Filipovské údolí

Lesnatý horský či podhorský terén v pramenné oblasti Hrubého potoka. Hrubý potok pramení pod hraničním hřebenem (již v sousedním MKR E.4) a přibírá zde menší přítoky. Hraniční hřeben tvoří jižní a východní hranici MKR a dosahuje zde výšek mezi 600 a 700 metry nad mořem – s elevacemi Kubíkův vrch, Nová hora (645,6 m n. m.), Kamenné Vrata (624,8 m n. m.) a Paličky (630,8 m n. m.), přičemž posledně jmenovaný se již nachází před státní hranicí – levobřežní hřeben nad údolím Hrubého potoka.

Osu souvisle zalesněného prostoru tvoří Filipovské údolí protékané Hrubým potokem. Výše do údolí proti proudu toku proniká do jinak nezastavěného MKR zástavba Javorníku, často rekreačního typu.

MKR E.7 – Machová

Příhraniční území nacházející se v průsmyku či údolí Maliny, resp. jeho levostranná část odvodňovaná Rybnickým potokem se zachovalým řečištěm pramenícím pod Vysokým vrškem (596 m n. m.). Západní hranici MKR tvoří silnice č. I/71 směřující k hraničnímu přechodu Velká nad Veličkou / Vrbovce.

Vrcholové části k severu či k severozápadu ukloněného terénu jsou lesnaté (v severní části MKR pod svahy Paliček mají svahy již západní orientaci). Pod lesnatými příhraničními partiemi se rozkládá velmi cenný krajinný segment květnatých luk s rozptýlenou listnatou zelení – solitéry, skupinami či liniovými formacemi. Vegetační doprovod je rovněž vázán na členité koryto Rybnického potoka. Severní část MKR má pak již více zemědělský ráz, i zde jsou otevřené polohy částečně členěny liniovou zelení (meze).

Charakterizovaný krajinářsky hodnotný segment květnatých luk s rozptýlenou zelení byl vyhlášen přírodní rezervací Machová. Předmětem ochrany tohoto ZCHÚ je komplex luk, na severním a severozápadním svahu kóty Machová s druhově bohatou luční vegetací s výskytem četných chráněných a ohrožených druhů rostlin a živočichů.

MKR E.8 – Kuželov

Území lesozemědělského charakteru v pramenné oblasti Maliny při státní hranici se Slovenskem. Hraniční hřeben Bílých Karpat zde již nedosahuje takových výšek. Vrchol elevace Stráž (již na Slovensku nedaleko za hranicí CHKO) v západním cípu MKR se nachází v nadmořské výšce 551 metrů.

Vrcholová a podvrcholová část příhraničního (okrajového) hřebene Bílých Karpat (jihozápadní hranice MKR) je i zde zalesněná. Odlišná je však situace v případě hřebetu směřujícího od státní hranice (od lokality U tří kamenů) do vnitrozemí (severozápadní hranice MKR), který je odlesněn, resp. na jeho hřebetnici je vysázen širší vegetační pás. Další takové – větrolamy o značné šíři jsou přítomny i v nižších polohách svahů, kde směřují po spádnicí do mělkého údolí Maliny. Zemědělsky obdělávané plochy (převažuje orná půda) nejsou výrazněji členěny mimolesní zelení, ta je vázána na liniové struktury – regulované vodoteče či cestní síť. Otevřená krajina tak poskytuje dobré výhledy do východních směrů. Místy je zachováno drobnější měřítko zemědělských pozemků.

obr. č. B. 50 a obr. č. B. 51: Větrný mlýn Kuželov; na snímku vlevo v pozadí Kobyla (pohled od východu – svahy Bojiště)

Ojedinelý prvek zástavby v rámci MKR reprezentuje dochovaný větrný mlýn holandského typu z roku 1842 při severní hranici MKR. Tato jedinečná funkční technická památka včetně hospodářských budov slouží dnes jako muzeum.

MKR E.9 – Malá Vrbka

Široká kotlina Kuželovského potoka, resp. s výjimkou severní části MKR její část na jeho levém břehu. Kuželovský potok pramení v jihovýchodní části MKR nad Kuželovem. Ze západní části MKR vody odvádí Malanský potok, jenž se do Kuželovského potoka zleva vlévá pod Kuželovem. Níže po toku (již v sousedním MKR F.1) pak Kuželovský potok přibírá ještě Zabařincový potok, pramenící nad Hrubou Vrbkou. Říční síť zde prošla viditelnými regulačními zásahy.

Západní hranici MKR tvoří táhlý částečně odlesněný hřbet vycházející od Kobyly (584 m n. m.; vrchol na hraničním hřebenu) k vrchu Výzkum (439,2 m n. m.) a jdoucí dále k severu. Většina MKR reprezentuje zemědělskou krajinu. Lesnatost zde je nižší, lesní porosty vyplňují svažité polohy v jihozápadní (svahy Kobyly) a západní části MKR. Většina prostoru má zemědělský charakter. Nejedná se však o typické plošně či velkoprodukčně obhospodařované území. Značná část zemědělské půdy si uchovala původní členění (traťová plužina). Harmonickému působení otevřené zemědělské krajiny napomáhá místy se vyskytující mimolesní zeleň a zejména výrazné liniové vegetační prvky. Ty tvoří především doprovod vodotečí a také cest, popř. širší pásy větrolamů (jižní a severní část MKR).

V MKR se nachází tři sídla – Hrubá Vrbka, Malá Vrba a Kuželov. Všechna se vyznačují typickou ulicovou strukturou zástavby typickou pro oblast Hornácka a větším počtem hodnotných objektů lidového stavitelství. Přejít zástavby sídel do volné krajiny formují zahrady a sady, na něž dále navazují záhumenky (plužina). Zemědělský ráz území podtrhují rozlehle areály zemědělské velkovýroby u všech třech sídel (v případě Hrubé Vrbky a Kuželova již vně CHKO). Rušivý prvek představuje skladový objekt kontrastního světlého zbarvení v exponované poloze v rámci výrobního areálu nad Malou Vrbkou.

obr. č. B. 52: Kotlina Kuželovského potoka v pohledu od jihovýchodu (svahy Bojiště); na hřebenu v pozadí Kobyla (vlevo) a Výzkum (střední část snímku)

MKR F.1 – Hroznová Lhota

Území zřetelného zemědělského zaměření nacházející se na přechodu (jihozápadní části) Vizovické vrchoviny a Bílých Karpat. Na tomto rozhraní protéká řeka Velička, výše nad ní regulovaný Kuželovský potok, jenž se do Veličky vlévá nedaleko za hranicí (vně) CHKO. Naprostá většina území je tvořena zemědělsky obhospodařovanými plochami. Svažité terén okrajových svahů Bílých Karpat (v nižších polohách) je tak téměř odlesněn, zalesněny jsou pouze nejvyšší partie v jižní části MKR pod vrcholem Výzkumu. Území má, především v nižších polohách, výrazně produkční charakter, převažují zde plochy orné půdy bez výraznějšího členění mimolesní zelení. Ve vyšších polohách se vyskytují travní porosty a rozptýlená zeleň – solitérní dřeviny a liniové formace tvoří lemy po obvodu lučních enkláv. Tato část MKR se vyznačuje harmonickým působením. Na východním okraji zasahuje do MKR rovněž vinohrad.

V severní části MKR na hranici CHKO, za tokem Veličky, se nachází vinařské obce Hroznová Lhota a Tasov, jejichž zástavba na sebe bezprostředně navazuje. Přechod sídel do volné krajiny formuje zeleň zahrad a také sadů (více v případě Tasova), v hojnější míře však na severní straně zástavby ležící již vně hranic CHKO. Rozhledlá účelová zástavba v jihozápadní části Hroznové Lhoty, viditelná z četných výhledových míst na okrajových svazích Bílých Karpat, je situována rovněž vně hranic CHKO.

obr. č. B. 53: Okrajové svahy Bílých Karpat v pohledu od mostku přes Kuželovský potok jižně od Tasova

MKR F.2 – Tvarožná Lhota-Kněždub

Okrajový svah Bílých Karpat na přechodu do Vizovické vrchoviny a na západě také již Dolnomoravského úvalu (náležejícího již k Panonské pánvi). Jižní hranici tvoří výrazný horizont Šumárnického hřbetu – lesnatá linie formovaná lesními porosty v jeho vrcholové části nebo širokým pásem dřevin nacházejícím se na hřbetnici. Lesní porosty sestupují i do nižších poloh, více ve východní části MKR. V západní části MKR naopak bezlesé polohy sahají místy až k horizontu (pod Travičnou). Z okrajového hřbetu pohoří stékají krátké přítoky Trávníkového potoka pramenícího ve východní části MKR (přítok Veličky). Vyšší partie svahů se vyznačují heterogenitou vegetačních prvků, kromě menších lesních porostů se zde na plochách luk vyskytuje rozptýlená zeleň (solitéry, skupiny dřevin, liniové prvky), sady (zčásti neudržované) a také vinohrady (východní část MKR). Výše položené polohy poskytují časté výhledy do podhůří.

Nižší partie území mají produkční ráz. Vyskytují se zde větší bloky orné půdy, množství členící zeleně je minimální (doprovody podél toků). U obou zdejších vinařských obcí – Tvarožné Lhoty a Kněždubu stojí výrobní areály podtrhující dominantní zemědělské zaměření území. Tvarožná Lhota je pak známa také pěstováním oskeruší, které zde má i svou expozici v místním muzeu. Na Kněždubském hřbitově (Slovácký Slavín) pak mají místo svého posledního odpočinku významné osobnosti zdejšího regionu.

obr. č. B. 54: Svahy Bílých Karpat – Šumárnický hřbet v pohledu z cesty od Strážnice; ve střední části snímku Šumámík (398,4 m n. m.), vpravo Travičná s rozhlednou (379,7 m n. m.); pod svahy Tvarožná Lhota

MKR F.3 – Čertoryje

Krajinářsky unikátní příhraniční území ve vnitřní části Bílých Karpat. Jedná se o pramennou oblast Radějovky a také Járkovce, jejichž soutok se odehrává nad vodní nádrží Lučina (sousední MKR F.4). Ve větší části obou údolí oddělených mírným hřbetem se rozprostírá esteticky mimořádně působivá krajina květnatých luk s rozptýlenou zelení vzrostlých listnáčů – dubů. Jedná se o nejrozsáhlejší segment tohoto typu krajiny na území CHKO (a zřejmě i v ČR). Menší část území je souvisle lesnatá – výše položené části svahů pod vrcholem Bukoviny (583,5 m n. m.) a severní část MKR v údolí Radějovky.

Značná část luk s rozptýlenou zelení dřevin byla vyhlášena národní přírodní rezervací Čertoryje - Nejrozsáhlejší komplex typických květnatých bělokarpatských luk s vysokou krajinářskou hodnotou a výskytem četných chráněných a ohrožených rostlin a živočichů.

obr. č. B. 55: NPR Čertoryje; v pozadí Kobyla

MKR F.4 – Lučina

Méně plošně rozlehlé MKR zaujímavý dílčí úsek údolí Radějovky nad Radějovem s dominantní rekreační funkcí. Prostor je prakticky celý zastavěn rekreační zástavbou, z velké části objekty individuální rekreace. Na toku Radějovky se nachází vodní nádrž Lučina, jež představuje významné pobytové místo, především v letním období. Na její okolí je vázána rekreační infrastruktura (ubytovací a další komerční zařízení). Přes výše uvedené intenzivní využití v rámci MKR má vysoké zastoupení lesní i nelesní zeleň.

obr. č. B. 56: Vodní nádrž Lučina

MKR F.5 – Obora Radějov

Převážně lesnatý neosídlený prostor při státní hranici se Slovenskem. Omezeně přístupné území (oplocená obora) odvodňuje potok Mandát, na severu přítoky Radějovky, jižní hranici pak tvoří hraniční Sudoměřický potok, do něhož se Mandát vlévá v osadě Mlýnky (již v sousedním MKR F.10). V centrální části prostoru se nachází větší odlesněná enkláva květnatých luk s rozptýlenou zelení listnatých dřevin – esteticky velmi hodnotný dílčí prostor uvnitř rozsáhlého lesního komplexu. Radějovská obora byla založena pro chov dančí zvěře v roce 1989. V oboře je dále chována zvěř jelení, vyskytuje se i zvěř srnčí a černá.

Ve východní části odlesněné enklávy v rámci radějovské obory byla vyhlášena přírodní rezervace Kútky. Předmětem ochrany tohoto ZCHÚ jsou Společenstva bělokarpatských luk uprostřed lesů v závěru údolí potoka Mandát a s výskytem četných chráněných a ohrožených druhů rostlin a živočichů.

obr. č. B. 26: Louky na pravostranných svazích Mandátu s rozptýlenou zelení

MKR F.6 – Radějov

Údolí Radějovského – v úseku, kde opouští pohoří Bílých Karpat a směřuje do nížin Dolnomoravského úvalu. Rozhraní těchto dvou geomorfologických jednotek v severní části MKR. Hluboká údolní sníženina, která v jižní části stoupá k vrcholům Travičné (379,7 m n. m.) na východě a Třešňovce na západ (406,5 m n. m.). Tyto partie území je z větší části zalesněny. Jihovýchodní okraj zástavby Radějova tvoří velmi početná rekreační zástavba (chaty), v jejichž okolí se vyskytují plochy luk členěné bohatou mimolesní zelení – liniovými prvky (meze či jejich pozůstatky), solitéry i sady.

Severní část MKR má odlišný charakter. Terén se nevyznačuje takovou energií, půda je odlesněna. Podél toku Radějovského potoka je rozložena sídelní zástavba Radějova (na tradičním půdorysu ulicovky) s bohatou zelení zahrad a sadů na okrajích, vystupujících i výše do svahů (levý břeh toku). Pravobřežní partie údolí dále od toku mají produkční využití s velkými bloky orné půdy, více diverzifikované levobřežní svahy pak pokrývají travní porosty a také sady.

Výraznou prostorovou dominantu a výhledové místo představuje vrch Žerotín (321,8 m n. m.) s kaplí na vrcholu, umožňující výhledy do Radějovské kotliny i do podhůří Bílých Karpat. Ve vrcholové části Žerotína byla vyhlášena stejnojmenná přírodní památka – jediný zachovalý fragment šípákové doubravy v CHKO Bílé Karpaty se zbytky teplomilných společenstev na mělkých skeletových půdách; lokalita četných teplomilných rostlin a živočichů.

obr. č. B. 57: Údolí Radějovky na přechodu Bílých Karpat a Dolnomoravského úvalu v pohledu z vrcholu Žerotína

MKR F.7 – Strážnice-okolí

Zřetelně produkčně zaměřené a velkovýrobně obhospodařované území v zázemí Strážnice. Západní hranici MKR tvoří členitý tok Radějovky se souvislým vegetačním doprovodem. Ploché či mírně k severu či k severovýchodu skloněný reliéf, náležející již k Dolnomoravskému úvalu, tvoří několik rozlehlých bloků orné půdy bez výraznějšího členění mimolesní zelení, která se vedle břehového

doprovodu omezuje na liniové porosty vázané na cestní síť. Územím je trasována poměrně hustá síť elektrovodů.

MKR F.8 – Strážnice-průmyslová zóna

Téměř souvisle urbanizované území v jižní části města Strážnice – jižně od železničního koridoru, podél něhož vede hranice CHKO. Zástavbu města zde tvoří kromě poválečné rodinné zástavby (včetně nejmladšího období) především rozlehlé účelové (průmyslové) areály včetně prostorových dominant – objektů značné vertikály a hmoty, které tvoří v některých případech výrazně rušivé prvky krajinné scény. V kontrastu s uvedeným charakterem je skupina menších vodních nádrží ve východní části MKR.

obr. č. B. 58 a obr. č. B. 59: Architektonické dominanty zástavby v jižní části Strážnice (snímek vlevo); kaplička u vlakového nádraží s vinařskými motivy

MKR F.9 – Zadní pole/Staré hory

Rozlehlý otevřený vertikálně k východu či k jihovýchodu se zdvihající prostor na levém břehu Radějovky – na přechodu (samotného jihozápadního okraje) Bílých Karpat a Dolnomoravského úvalu. Z jižní strany MKR vymezuje údolí Sudoměřického potoka. Území má zcela dominantní zemědělský ráz s významným podílem tradičního odvětví pěstování vinné révy. Zemědělská (orná) půda je scelena do velmi rozlehlých bloků. Vinohrady se zde vyskytují rovněž ve značném plošném rozsahu v několika enklávách, nejvíce na svazích Staré hory (340,3 m n. m.) a Žerotína ve východní části MKR. V krajinně prakticky absentují vodní útvary.

Krajina je bezlesá, jedinou výjimku tvoří lesík Bažantnice v severní části MKR. Při východní hranici (jihozápadní cíp CHKO) zasahuje do MKR zástavba vinařských vsí Sudoměřice a Pavlov s tradiční silnicovou zástavbou, směrem do CHKO rozšířenou v poválečném období (ze značné části o výrobní areály). Významnou kulturně-historickou hodnotu představuje soubor historických vinných sklepů „Plže“ na jižním okraji Petrova, považovaný za nejhodnotnější celek vinařských lidových staveb na našem území.

obr. č. B. 60: Pohled ze svahů Žerotína k východu

MKR F.10 – Údolí Sudoměřického potoka

Údolí Sudoměřického potoka v úseku mezi Mlýnky a Sudoměřicemi. Členité harmonické údolí toku, který z velké části (cca horní polovina) tvoří státní hranici se Slovenskem. Severní svahy údolí a niva (na našem území) jsou charakteristické rozmanitým krajinným pokryvem, v němž jsou zastoupeny vinohrady, sady, plochy orné půdy, travní porosty s rozptýlenou zelení i menší políčka. Meandrující Sudoměřický potok doprovází bohatá břehová zeleň. Ve východní části MKR byla na jeho toku vybudována nádrž Mlýnky, níže po toku ještě rybník Vandurák. V západním cípu MKR stojí stará osada Mlýnky, v jejíž blízkosti se v poválečném období rozšířila chatová zástavba, velice hojně pak v blízkosti vodní nádrže – v sadové zeleni na levobřežních svazích. Na západním okraji MKR se nachází obnovený soubor vinných sklepů – Starý potok.

obr. č. B. 61: Údolí Sudoměřického potoka

B. 4 Podmínky ochrany krajinného rázu – návrh opatření a limitů

Jednotlivá místa krajinného rázu byla jako plošně nejmenší jednotky prostorové diferenciace zařazena podle přítomnosti či koncentrace cenných znaků či hodnot (rysů) krajinného rázu do tří pásem odstupňované ochrany. Přítomnost cenných rysů krajinného rázu v příslušném MKR a jeho zařazení do pásma přísné či zpřísněné ochrany s sebou nese pochopitelně také větší nároky a potřebu stanovení přísnějších opatření či regulativů této ochrany.

Pásmo přísné ochrany krajinného rázu (A)

Do pásma přísné ochrany krajinného rázu náleží krajinářsky nejcennější partie území – zejména jádrová část pohoří s ojedinělým charakterem osídlení (Moravské Kopanice, Vyškovecká hornatina), převažující část hraničního hřebene s horskými údolími formující neopakovatelné krajinné scenérie (Vlárská hornatina, Starohrozenkovská hornatina, Javořinská hornatina – masív Velké Javořiny) a enklávy květnatých luk se vzrostlou rozptýlenou zelení listnáčů (Čertoryje, Machová, Radějovská obora, Jazevčí aj.), popř. další segmenty kulturní krajiny s mimořádnou krajinářskou hodnotou (svahy Háje). Prakticky ve všech případech se jedná o krajiny či typy krajin unikátní v měřítku celé České republiky a jednoznačně zařaditelné do oblasti Bílých Karpat. Části území zařazené do pásma přísné ochrany se díky zachovalosti přírodních znaků a znaků prostorové skladby vyznačují přítomností harmonických vztahů i harmonického měřítka.

Pro území (MKR) zařazená do pásma přísné ochrany krajinného rázu jsou stanoveny následující obecné podmínky či doporučení:

- § Zachovat stávající ráz území vyznačující se především hodnotami vizuálního charakteru, determinovanými zde v převážné míře přírodními vlastnostmi a znaky
- § Důsledně chránit pohledově exponované partie území, především terénní hrany údolí – lesnaté horizonty či prostorové dominanty (elevace)
- § Zabránit vzniku nových (umělých) krajinných dominant – zabránit poškození jedinečných a neopakovatelných vizuálních scenérií horského reliéfu či stávajících dominant
- § Zachovat unikátní formy podhorského osídlení v oblasti Moravských kopanic a jižního Valašska s rozptýlenou zástavbou a rozmanitou mimolesní zelení spoluformujících charakteristický obraz krajiny pohoří Bílých Karpat
- § Zachovávat stabilizovanou krajinnou strukturu s dominantním zalesněním a mimořádně cennými otevřenými partiemi nelesní krajiny – květnatými loukami s rozptýlenou zelení vzrostlých listnatých dřevin a dalšími enklávami bezlesí členěných hojnou mimolesní zelení
- § Vyloučit novou výstavbu mimo intravilán sídel; s výjimkou objektů infrastruktury odpovídajících využití krajiny v daném místě; nerozšiřovat zástavbu objektů individuální rekreace
- § Při nové výstavbě dbát základních architektonických pravidel či forem venkovské zástavby – odpovídajících dané oblasti

- § Vyloučit zásahy do cenných přírodních partií území (hodnotné přírodní či přírodě blízké biotopy) snižujících jejich hodnotu či význam
- § Zachovat extenzivní využití území (lesy, travní porosty)
- § Eliminovat výskyt nežádoucí vegetace a změnu využití půdy, rozšiřovat či obnovovat tradiční krajinné prvky (sady, doprovody cest), zachovat členitost lesních okrajů
- § V přípravné fázi potenciálních či již navrhovaných záměrů provést jejich kauzální posouzení

Pásmo zpřísněné ochrany krajinného rázu (C)

Do pásma zpřísněné ochrany krajinného rázu náleží části území, které se rovněž vyznačují přítomností harmonických vztahů a harmonického měřítka či jejich převažující přítomností. Jedná se o území krajinářsky velmi cenná, charakteristická uceleností prostorových znaků či výrazovou konsolidovaností. Oproti pásmu přísné ochrany krajinného rázu zde nemusí být soustředěny znaky mimořádně cenné či charakteristické pro celou oblast CHKO, avšak z hlediska ochrany krajinného rázu znaky zásadní (např. plošně se vyskytující dochovanost urbanistické struktury sídel, začlenění sídel – přechod do volné krajiny, výrazný lesnatý horizont v okrajových částech území). Území zařazené do pásma zpřísněné ochrany krajinného rázu reprezentuje často extenzivně využívaná lesozemědělská krajinav v nižších polohách podhůří – např. Luhačovické Zálesí (OKR B), západní část Horňácka (OKR E) či jihozápadní část CHKO s patrným projevem vinařského fenoménu (OKR F).

Pro území (MKR) zařazená do pásma zpřísněné ochrany krajinného rázu jsou stanoveny následující podmínky a doporučení:

- § Dbát zachování hodnotných vizuálních vazeb spoluvytvářených přírodními znaky a také dlouhodobým kultivováním území včetně pozice a projevu sídel v obrazu krajiny
- § Důsledně chránit pohledově exponované partie území, především terénní hrany údolí – lesnaté horizonty či prostorové dominanty (elevace)
- § Zabránit vzniku nových (umělých) krajinných dominant; nesnižovat pozici stávajících dominant především kulturně-historického významu
- § Udržovat vysoký podíl extenzivních forem využití území – zemědělské půdy s výraznou převahou zatravněných pozemků
- § Zachovávat tradiční specifická zemědělská odvětví; nesnižovat stávající plošné zastoupení vinic a sadů na zemědělské půdě
- § Novou výstavbu realizovat v historicky konstituovaném plošném rozsahu sídel, respektovat dochovanou urbanistickou strukturu sídel; vyloučit novou obytnou výstavbu mimo jejich zastavěná území; nerozšiřovat zástavbu objektů individuální rekreace (chat)
- § Dodržováním stavebních zvyklostí venkovské zástavby uchovat dochovaný urbanistický výraz sídel či tento výraz obnovovat
- § Podporovat vznik a údržbu krajinotvorných prvků – vegetačních doprovodů, menších vodních ploch
- § V přípravné fázi potenciálních či již navrhovaných záměrů ve vizuálně citlivých lokalitách provést kauzální posouzení (volná krajina, přechodové partie sídel do volné krajiny)

Pásma běžné ochrany krajinného rázu (C)

Do pásma běžné ochrany krajinného rázu jsou zařazena území bez výskytu mimořádných krajinářských hodnot, jež by vyžadovala nejvyšší míru ochrany. Jedná se již často o území se zřetelným produkčním zaměřením či průmyslovou zástavbou s markantními dopady na prostorové uspořádání území či způsobujících vliv do harmonických vztahů či harmonického měřítka území (např. okolí Strážnice) či městské – urbanizované prostory s diferencovanou strukturou (typologií) zástavby (Bojkovice, Slavičín, Valašské Klobouky aj.), popř. jiná specifická území (vojenský prostor Vrbětice, území s rekreační funkcí v okolí nádrže Lučina).

Pro území (MKR) zařazená do pásma běžné ochrany krajinného rázu jsou stanoveny následující podmínky:

- § Důsledně chránit pohledově exponované partie území, především terénní hrany údolí – lesnaté horizonty či prostorové dominanty (elevace)
- § Vyloučit záměry s potenciálem citelného snížení estetických hodnot, významného zásahu do prostorových vztahů a celkového narušení koloritu území daného konfigurací terénu a jeho dlouhodobým hospodářským využitím
- § Zabránit vzniku nových (umělých) krajinných dominant; nesnižovat stávající pozici dominant především kulturně-historického významu; na území CHKO nerozšiřovat účelovou zástavbu měřítkem vybočující nad běžné měřítko rodinné zástavby
- § Novou výstavbu realizovat v historicky konstituovaném plošném rozsahu sídel, vyloučit novou obytnou výstavbu mimo jejich zastavěná území; nerozšiřovat zástavbu objektů individuální rekreace (chat)
- § Zachovat tradici vinařství – nesnižovat stávající plošné zastoupení vinic na zemědělské půdě
- § Dodržováním stavebních zvyklostí venkovské zástavby kultivovat urbanistický výraz sídel či tento výraz obnovovat
- § Realizovat opatření ke snížení stávajících negativních znaků či disturbancí v území – ozelenění přechodových partií sídel v místech s absentující zelení (okolí výrobních areálů)
- § Podporovat vznik a údržbu krajinnotvorných prvků – mezí, cest, vegetačních doprovodů či mokřadů vedoucích k nárůstu krajinné diverzity a zjemnění plošné krajinné struktury;